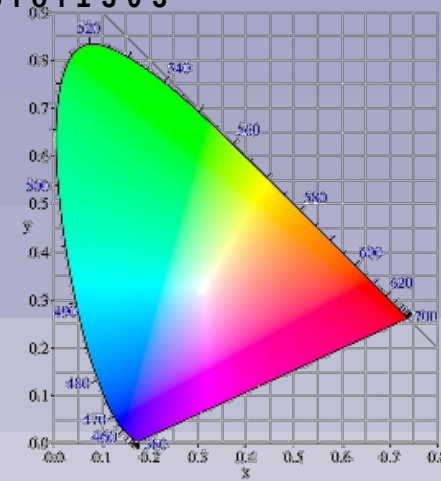

Krāsu pasaule

Krāsas

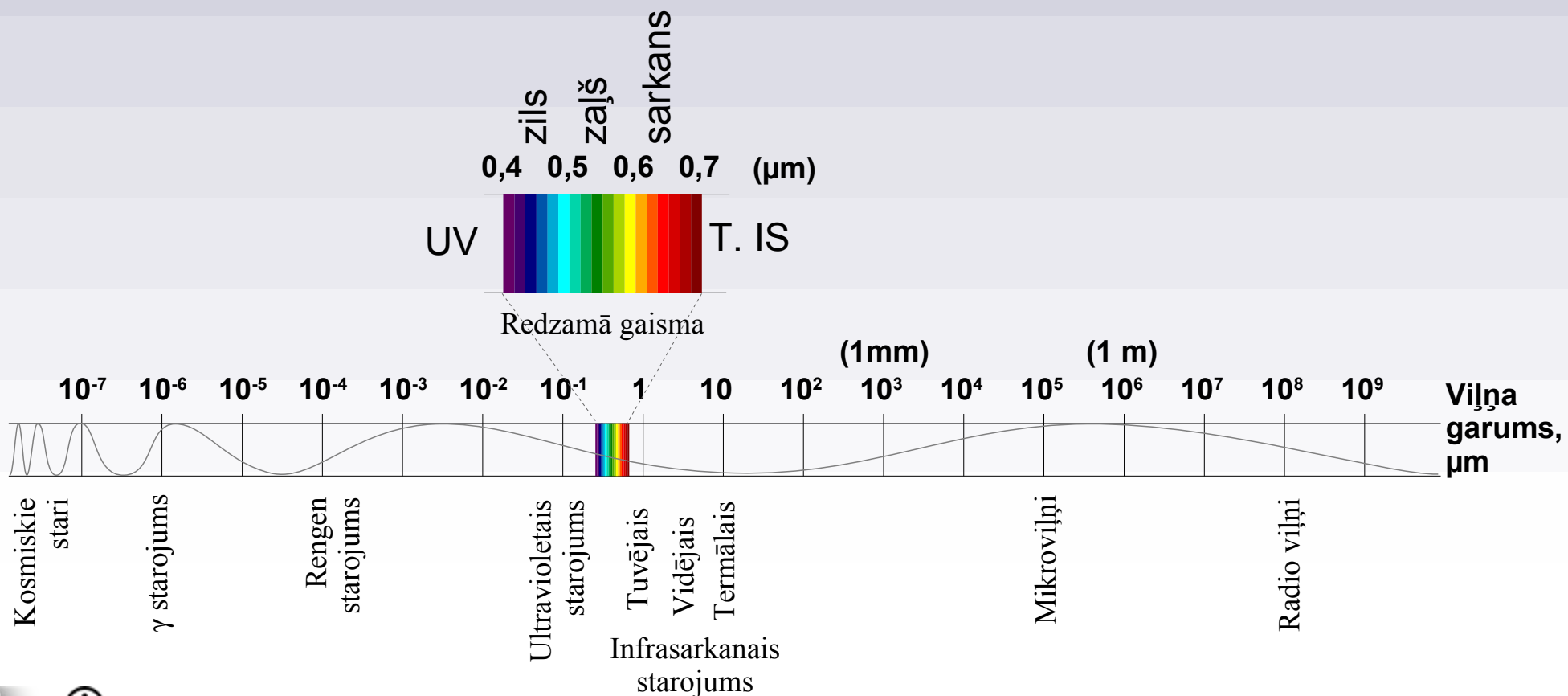
- Varavīksnē nav 7 krāsas, tā ir nepārtraukta krāsu pāreja starp violetu un sarkanu.
- Krāsas, kādas mēs redzam, dabā nepastāv, tās pastāv tikai mūsu apziņā.
- Cilvēku spēja atšķirt krāsas un krāsu nianšes atšķiras.

Krāsu pasaule

Krāsu fizika

Krāsas

- Krāsu sajūtas izraisa elektromagnētiskie viļņi.

Krāsas

- Varavīksni, ar prizmu sadalītu gaismu, lāzera stara krāsu veido spektrālās krāsas – katrai krāsai ir savs viļņa garums.
- Apkārt redzamās krāsas veido dažādu spektrālo krāsu sajaukums.

Krāsu pasaule

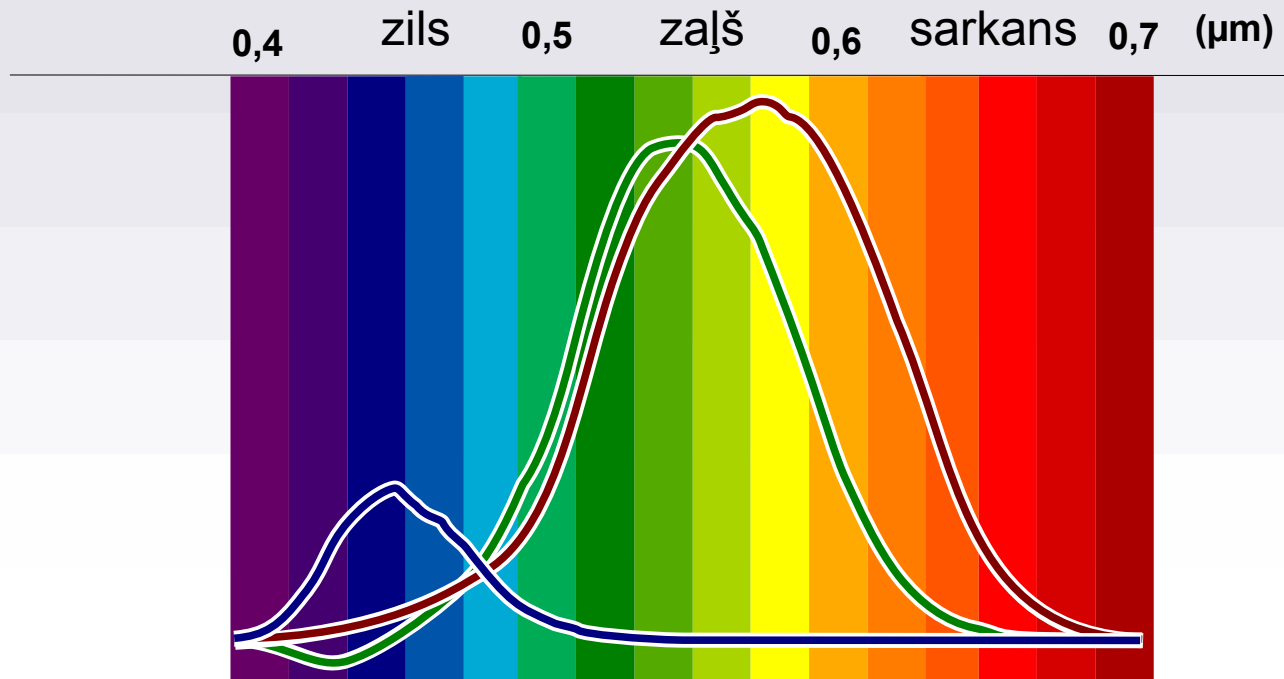
Krāsu redze

Krāsas

- Ar aci mēs nevaram pateikt kāda garuma viļņi ir dotajā krāsā.
- Sajaucoties sarkanai un violetajai veidojas purpura krāsa, kurai neatbilst neviens viļņa garums.

Krāsu redze

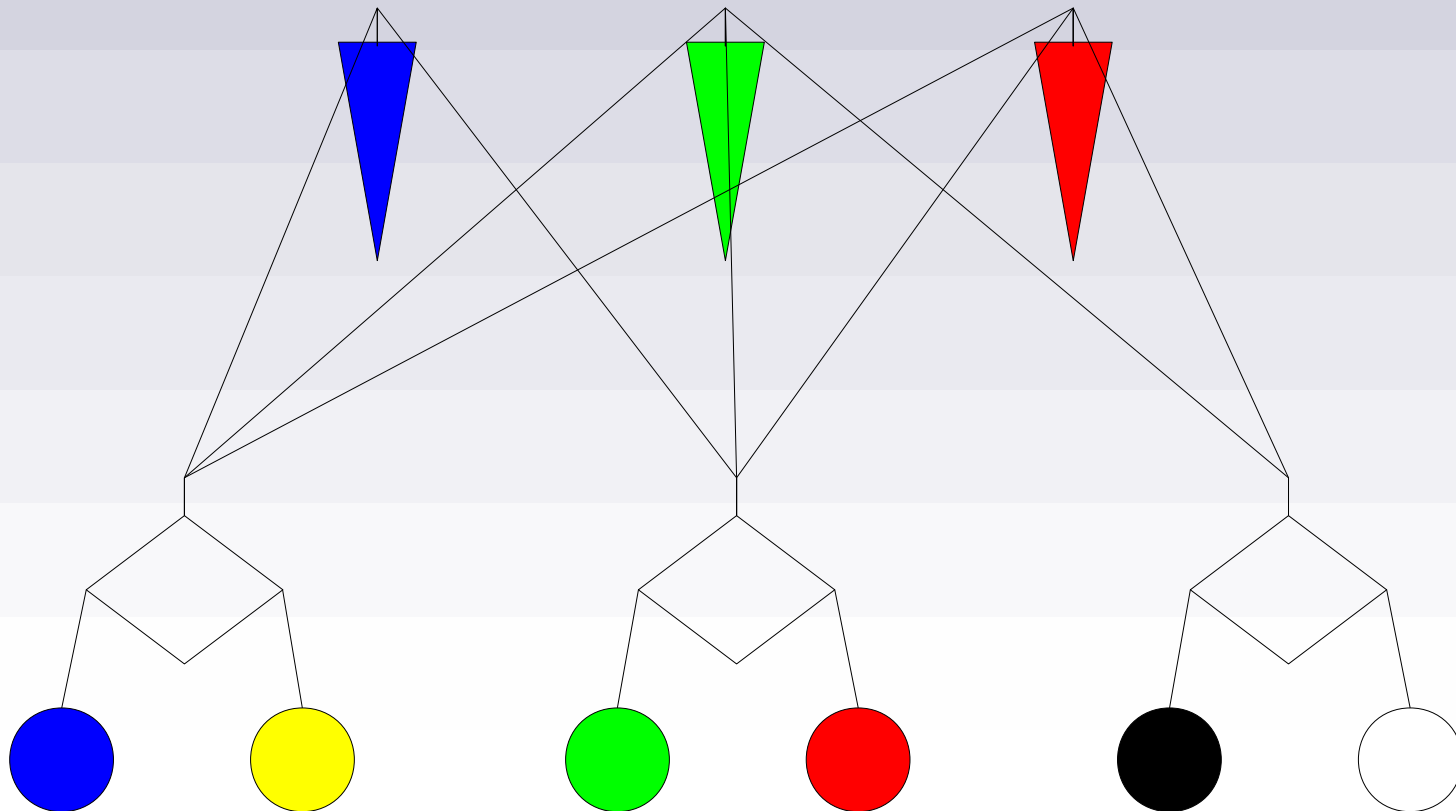
- Cilvēka acī krāsu redzi nodrošina trīs spektrāli dažādi jutīgi šūnu veidi

(pēc Populārā medicīnas enciklopēdija, 1984. gads.)

Cilvēka redze

- Cilvēkam ir seškrāsu redze

Ierobežota krāsu uztvere

- Krāsu aklums rodas, ja nevar uztvert vienu no pamatkrāsām (*dihromātija*):
 - sarkano krāsu (*protanopija*);
 - zaļo krāsu (*deuteranopija, daltonisms*);
 - violeto krāsu (*tritanopija, retāk*).
- Var būt pavājināta jutība (*anomālija*) pret kādu no trim krāsām (*protanomālija, deiteranomālija, trītanomālija*).

Ierobežota krāsu uztvere

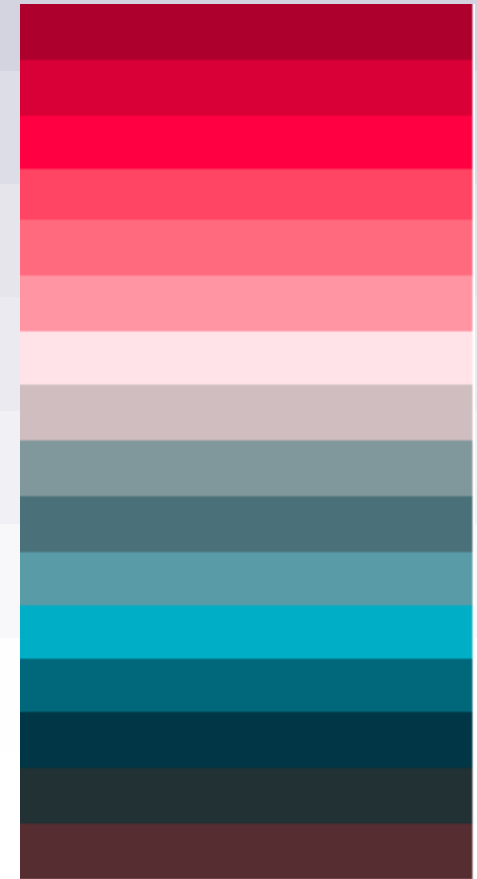
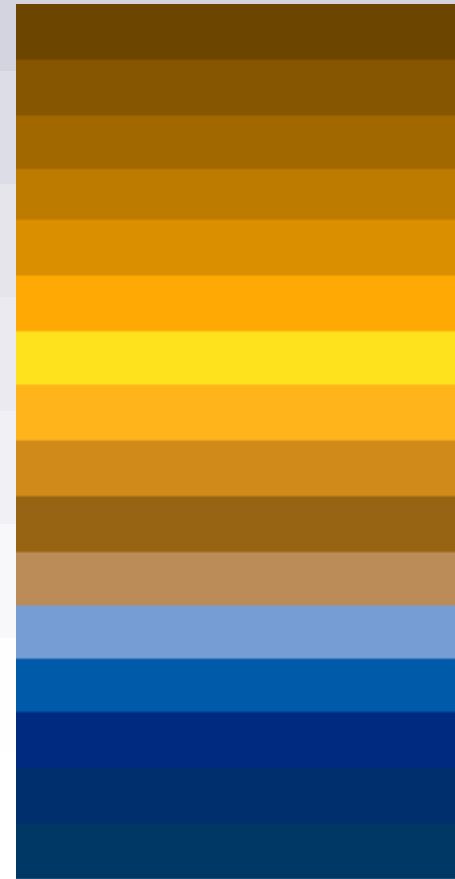
- Ja ir pilnīgs krāsu aklums (*monohromātija*, reti sastopama), visi priekšmeti izskatās pelēki.

Ierobežota krāsu uztvere

protanopija

deuteranopija

tritanopija

Krāsu pasaule

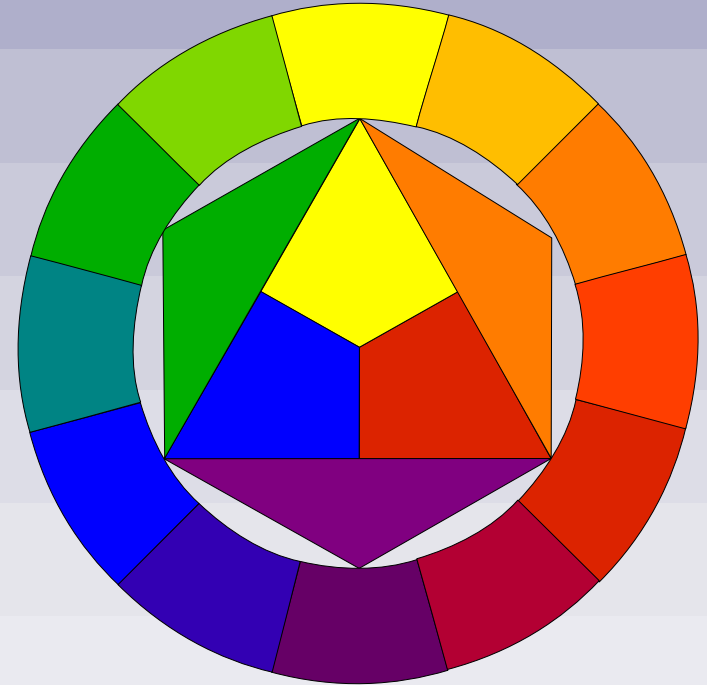
Krāsu telpas

Pamatkrāsas

- Pamatkrāsu grupa sastāv no trim krāsām, kuras nevar iegūt sajaucot abas pārējās krāsas, toties tās dažādi jaucot var iegūt visas pārējās krāsas.

Pamatkrāsas

- Eksistē ļoti daudz pamatkrāsu grupu.
- Mākslinieki par pamatkrāsām pieņēmuši sarkanu, zilu un dzeltenu.

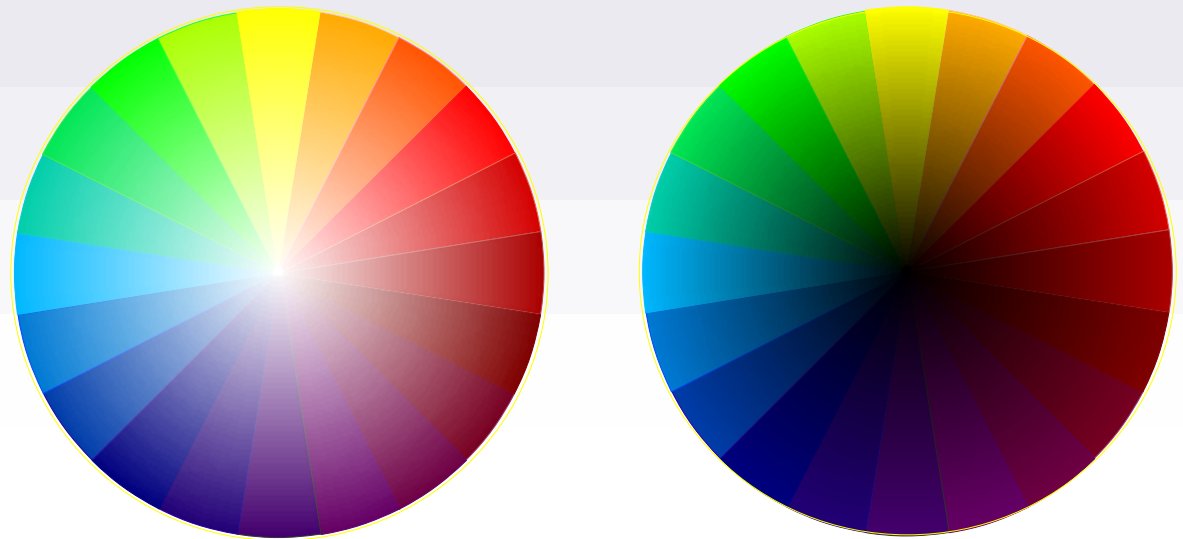
Johanesa Itena (1888 – 1967) krāsu aplis

Krāsu tīrība

- Spektrālās krāsas tīrību nosaka cik daļas no krāsas ir dotā garuma vilnis, cik baltā gaisma.
- Tīra spektrālā krāsa ir 100 %.
- Visnetīrākā ir baltā gaisma – tās tīrība ir 0 %.

Pamatkrāsas

- Pamatkrāsām (neatkarīgām krāsām) nav jābūt tīrām spektrālām krāsām.
- Eksperimentāli pierādīts, ka jebkuru krāsu var iegūt sajaucot trīs pamatkrāsas noteiktos daudzumos.

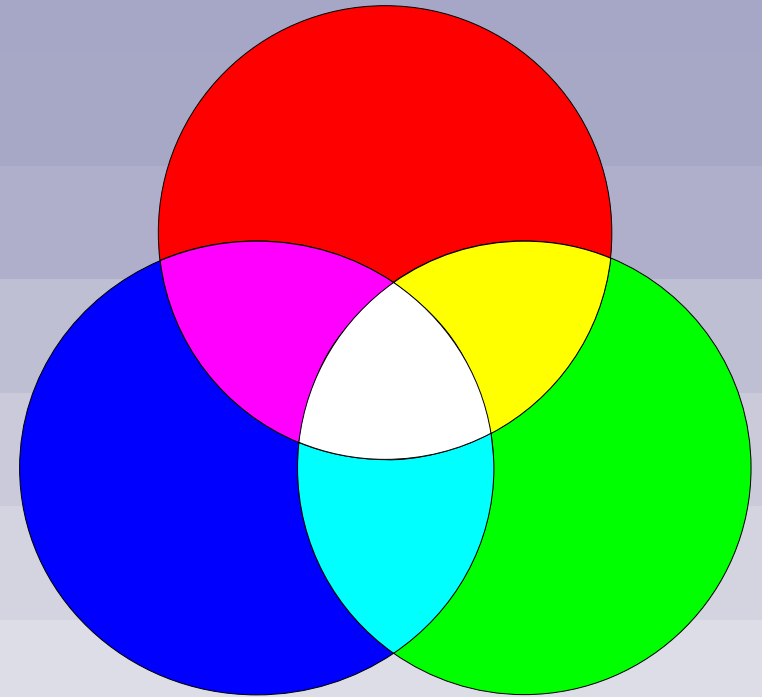
Krāsu telpa

- Pamatkrāsu grupa veido krāsu telpu.
- Ikdienā visbiežāk sastopamās šādas krāsu telpas ir *RGB* un *CMYK*.
- Krāsu telpu iespējams definēt ne tikai izmantojot pamatkrāsas, bet arī krāsu īpašības, kā toni, piesātinātību, krāsainību. Piemēram *HSB* un *HSL*.
- Ir aprakstītas un tiek izmantotas vēl daudzas citas krāsu telpas.

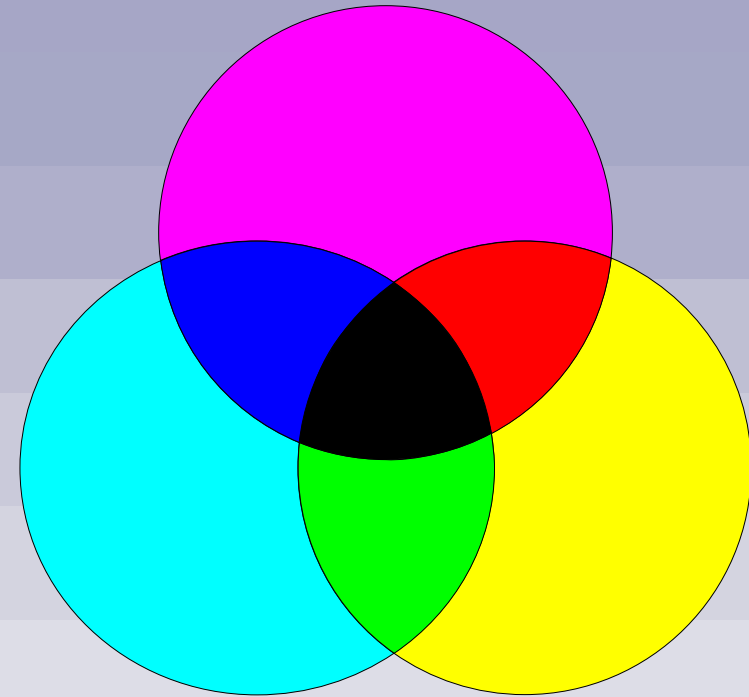
RGB

- R – Red – Sarkans.
- G – Green – Zaļš.
- B – Blue – Zils.
- Aditīvais krāsu modelis.
- Ierīcēs, kas pašas izstaro gaismu.
- Pamatā izmanto arī attēlu (dokumentu) skeneri un digitālās fotokameras.
- Balta krāsa ir „255, 255, 255” vai „FFFFFF”.
- Melna krāsa ir „0, 0, 0” vai „000000”.

CMYK

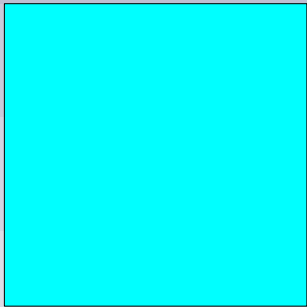
- C – Cyan – Ciāns.
- M – Magenta – Purpursarkans (Fuksīns).
- Y – Yellow – Dzeltens.
- K – Key colour - Melns.
- Subtraktīvais krāsu modelis.
- Virsmām, kas atstaro gaismu.
- Balta krāsa ir „0, 0, 0, 0”.
- Melna krāsa ir „0, 0, 0, 100”.

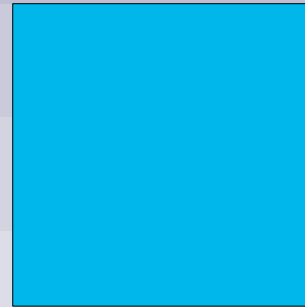
RGB \rightleftharpoons CMYK

Krāsu nosaukumi – *cyan*

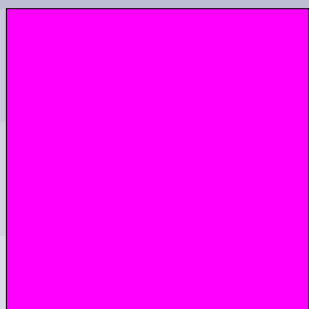

0, 255, 255

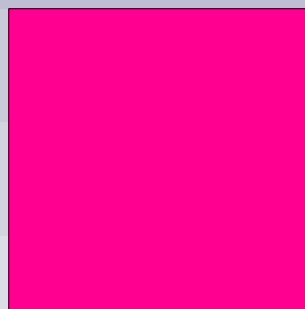

0, 183, 235

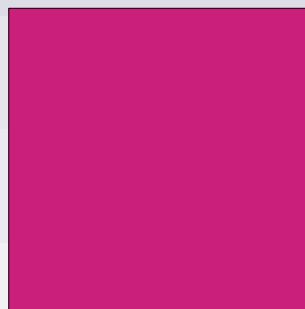
Krāsu nosaukumi – purpursarkana, *magenta*

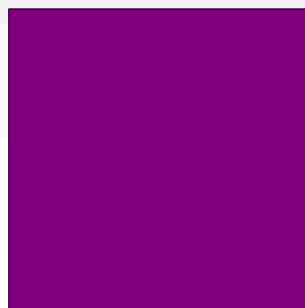
255, 0, 255

255, 0, 144

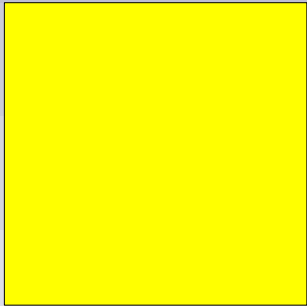

202, 31, 123

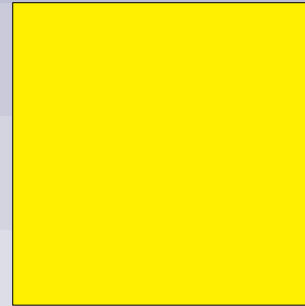

128, 0, 128

Krāsu nosaukumi – *yellow*

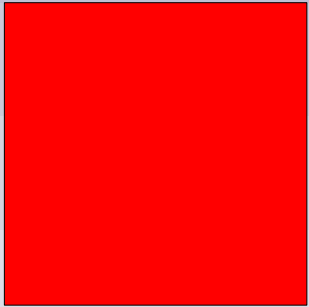

255, 255, 0

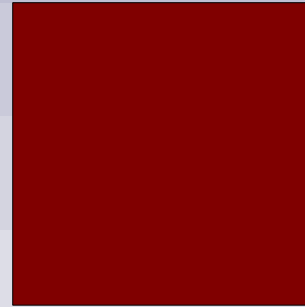

255, 239, 0

Krāsu nosaukumi – sarkana, *red*

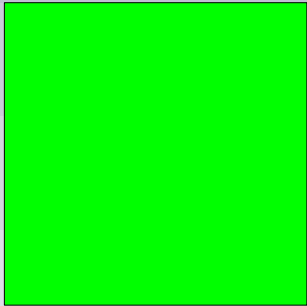

255, 0, 0

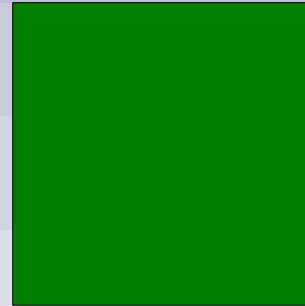

128, 0, 0

Krāsu nosaukumi – zaļa, *green*

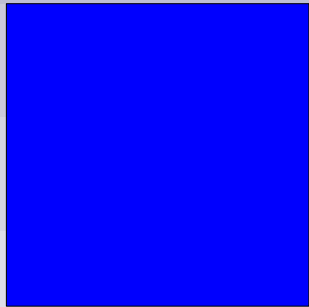

0, 255, 0

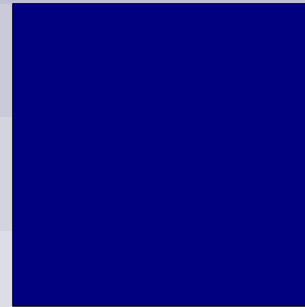

0, 128, 0

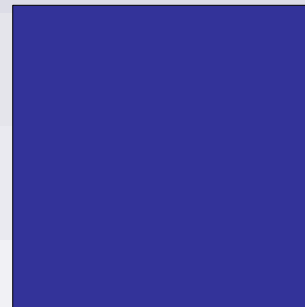
Krāsu nosaukumi – zila, *blue*

0, 0, 255

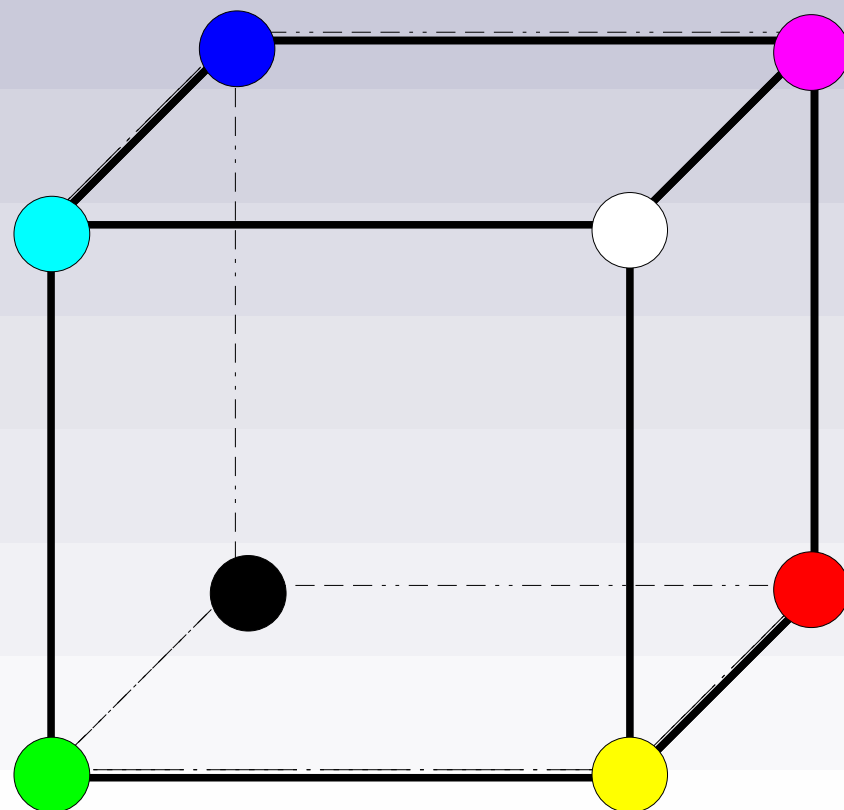

0, 0, 128

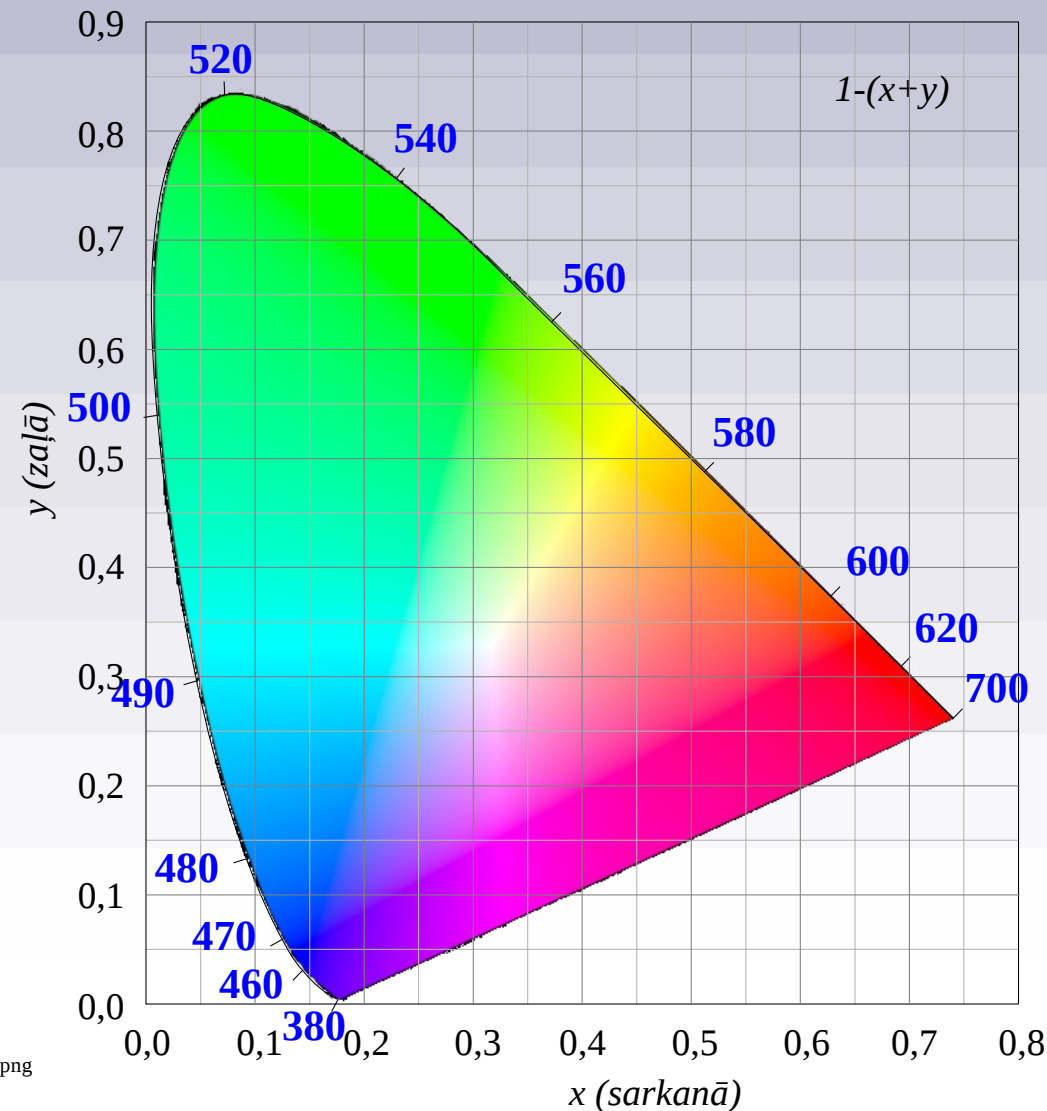
51, 51, 153

Krāsu kubs

Krāsu telpa

- Krāsu telpa atbilst noteiktai videi, kur iespējas krāsas noteiktā diapazonā (*gamut*)
- CIE 1931 xy krāsainības diagramma

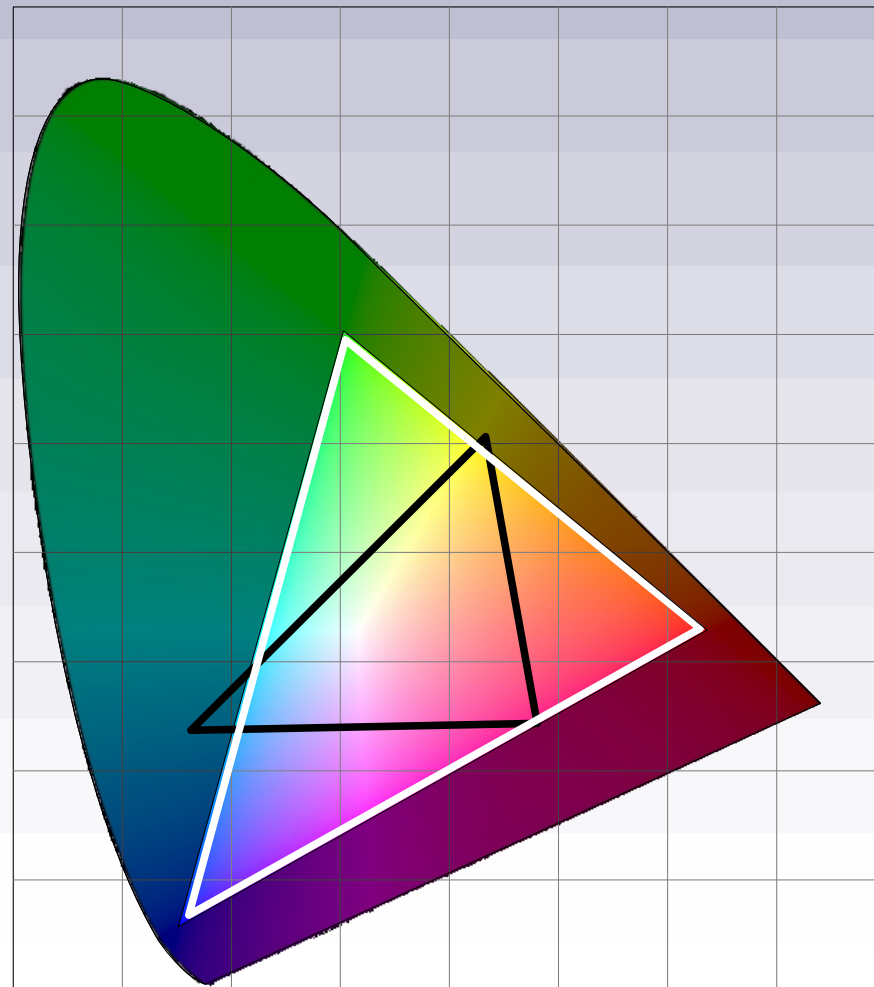

pēc <http://en.wikipedia.org/wiki/Image:CIExy1931.png>

RGB un CMYK diapazons

SWOP CMYK
(Specifications
for Web Offset
Publications)

sRGB

Krāsu diapozons

- Dažādas ierīces vienu un to pašu krāsu var rādīt stipri atšķirīgos toņos.
- Pārmēru liels kontrasts gaišās krāsas padara par baltām, bet tumšās – par melnām.

Biežāk lietoto terminu skaidrojums

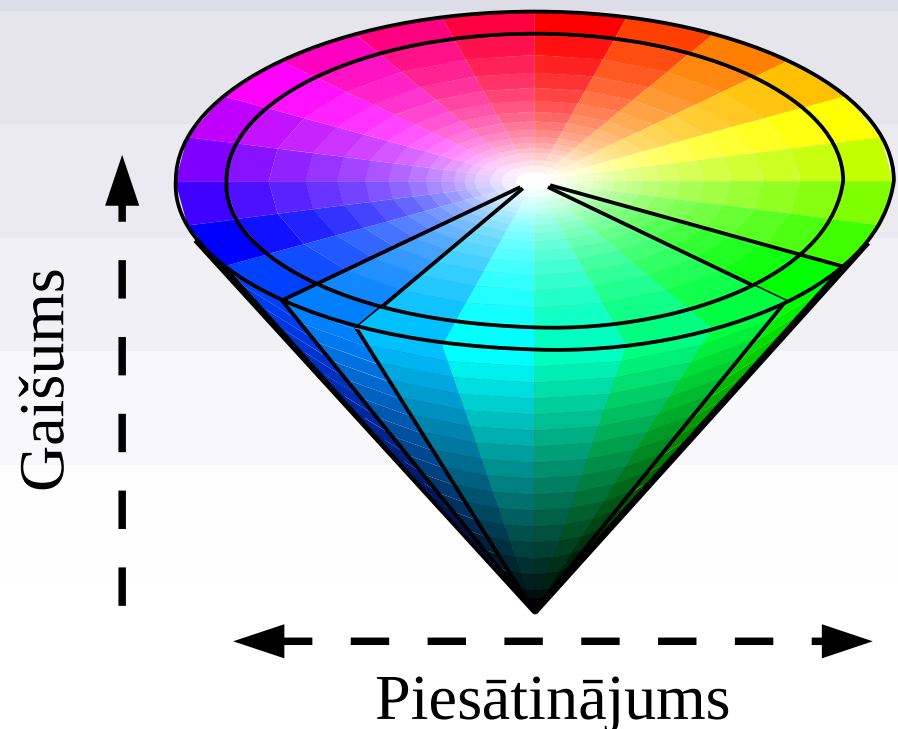
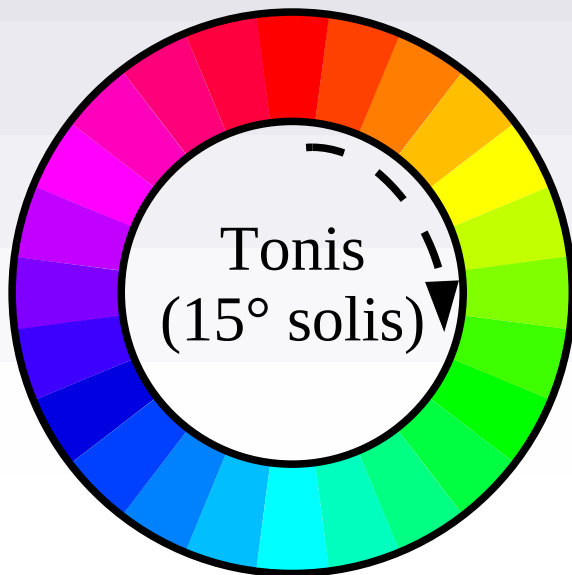
- *Hue* – tonis – apzīmē priekšmeta krāsu.
- *Chroma (Chromaticity)* – krāsainība – krāsa toņa tīrības pakāpe.
- *Saturation* – piesātinājums, krāsas intensitāte – nosaka, cik krāsa ir atšķaidīta ar pelēko krāsu. Līdzīga nozīme kā *Chroma*.
- *Value, Brightness, Lightness* – gaišums – nosaka ar kādu pelēko krāsu (sākot ar melnu un beidzot ar baltu) krāsa tiek atšķaidīta

Biežāk lietoto terminu skaidrojums

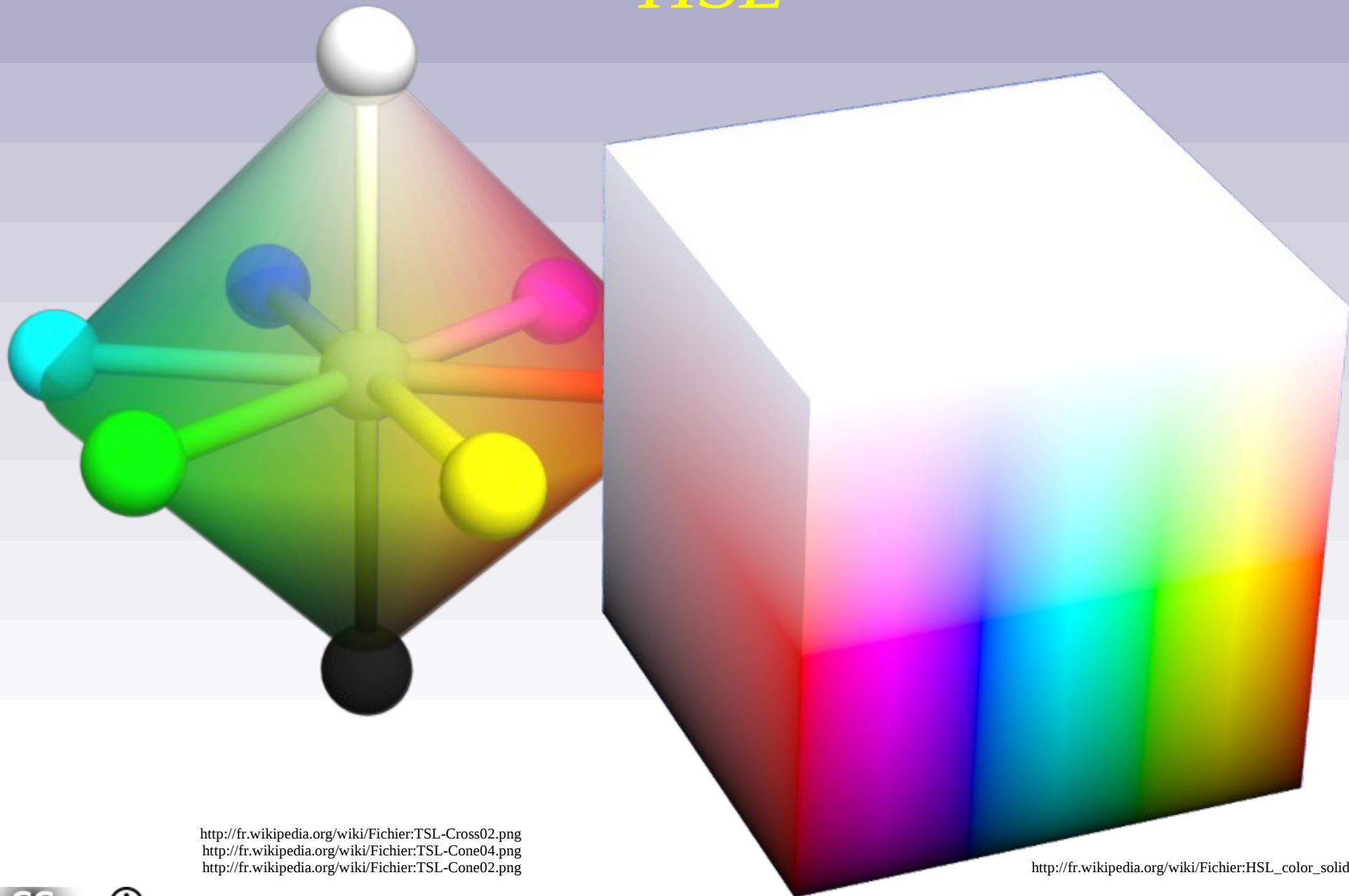
- *Luminance* – spožums – apvieno sevī gaišumu un piesātinājumu
- *Tint* – nianse, nokrāsa – krāsas izmaiņas piejaucot balto krāsu
- *Shade* – ēnojums – krāsas izmaiņas piejaucot melno krāsu
- *Tone* – tonalitāte – krāsas izmaiņas piejaucot pelēko krāsu

HSV, HSB, HSL

- *Hue* – tonis.
- *Chroma* ~ *Saturation* – piesātinājums.
- *Value* ~ *Brightness* – gaišums, spilgtums.
- *Lightness* – gaišums.

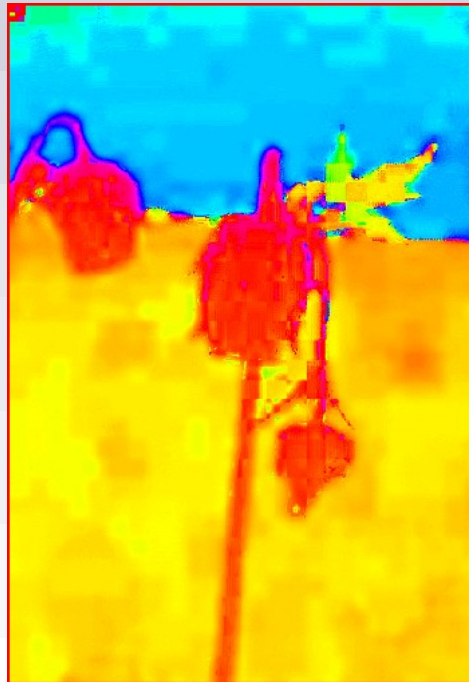
HSL

<http://fr.wikipedia.org/wiki/Fichier:TSL-Cross02.png>
<http://fr.wikipedia.org/wiki/Fichier:TSL-Cone04.png>
<http://fr.wikipedia.org/wiki/Fichier:TSL-Cone02.png>

http://fr.wikipedia.org/wiki/Fichier:HSL_color_solid_cube.png

HSV (HSB) modelis

Krāsa

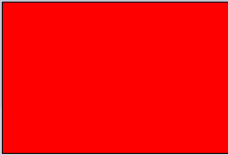

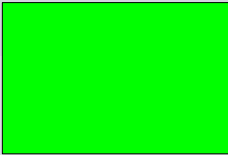
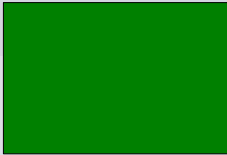

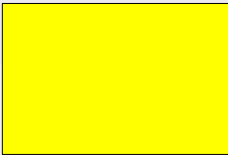

Piesātinājums

Vērtība
Spilgtums

Krāsu spožums

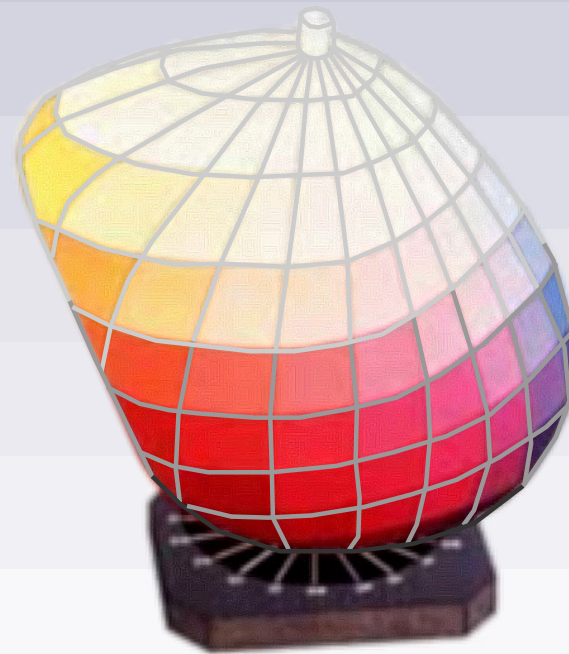
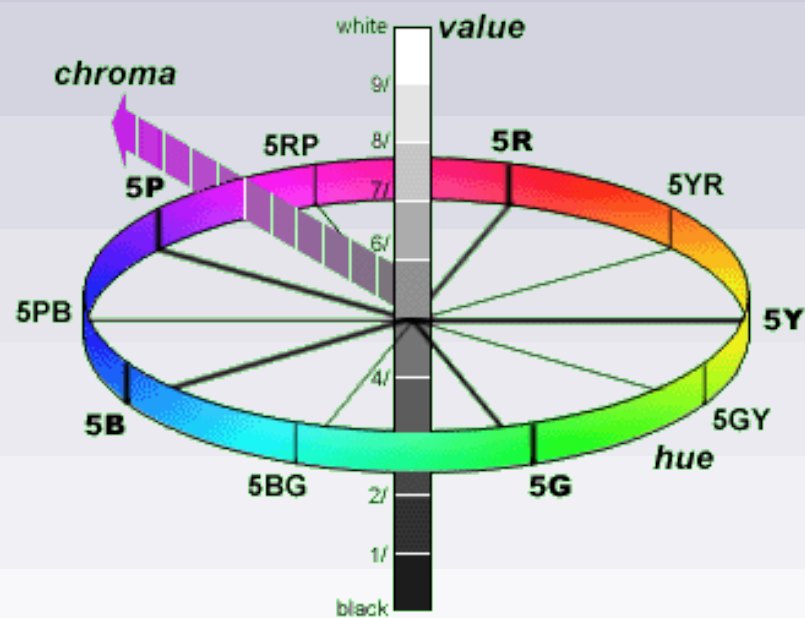
	<i>RGB</i>	<i>HSB</i>		<i>RGB</i>	<i>HSB</i>
	FF0000	0, 100, 100		800000	0, 100, 50
	00FF00	120, 100, 100		008000	120, 100, 50
	0000FF	240, 100, 100		000080	240, 100, 50
	FFFF00	60, 100, 100		808000	60, 100, 50
	000000	0, 0, 0		808080	0, 0, 50
	FFFFFF	0, 0, 100		808080	0, 0, 50

Video krāsu telpa

Mansela krāsu sistēma

Munsell color system

<http://www.computersciencelab.com/Direct3DTut1.htm>

Mansela krāsu sistēma

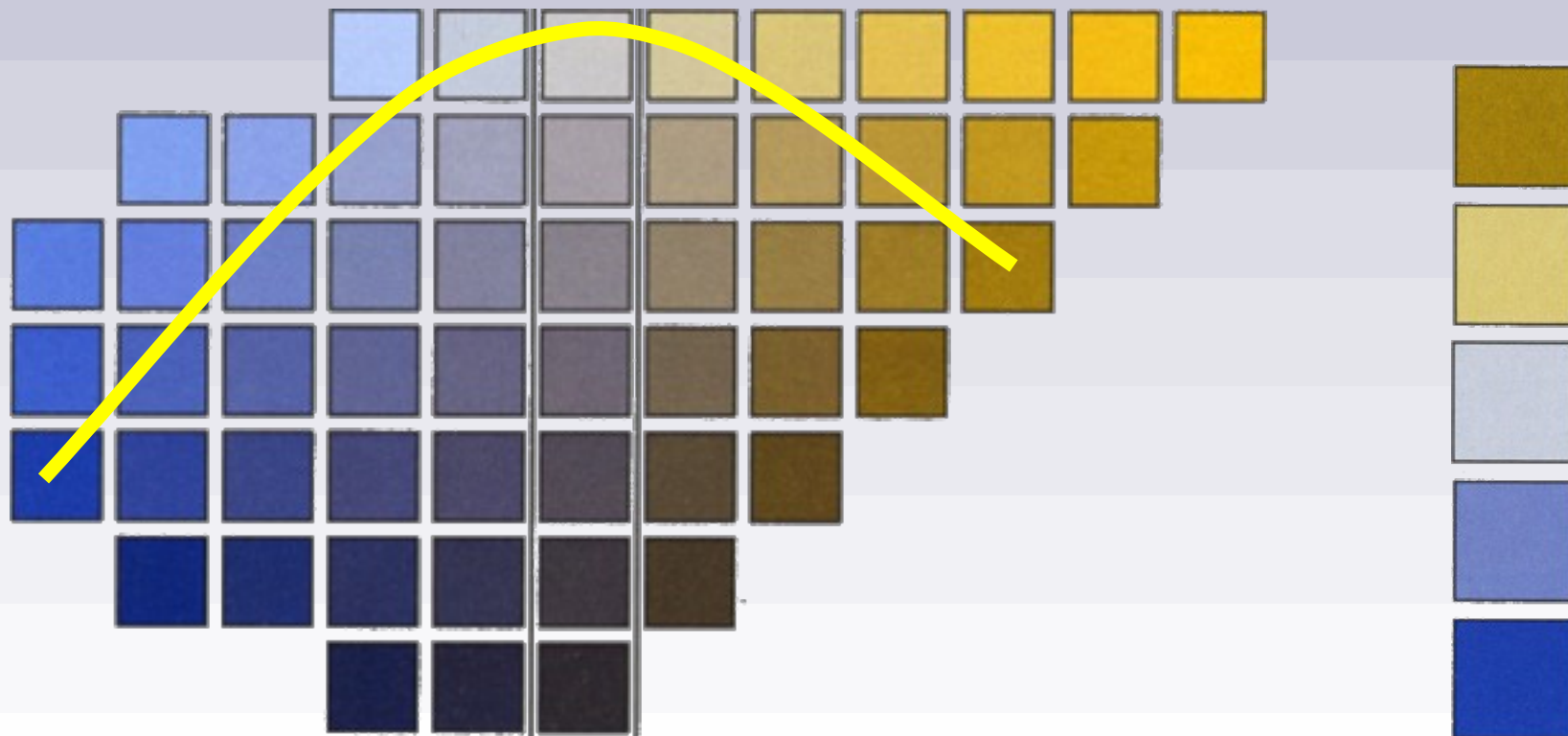
Izvedo no tabulas

file:///home/karlo/Documents/lekcijas/=Atteli=/Par_atteeliem/
Kraasas/kraasu_telpa/Munsell/munsell_data_files/tikai_sRGB.ods

Krāsu pasaule

Krāsu izmantošana shēmās un kartēs

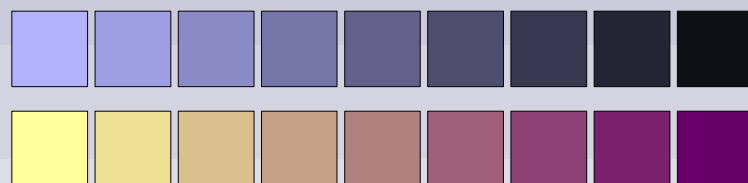
Mansela krāsu sistēma

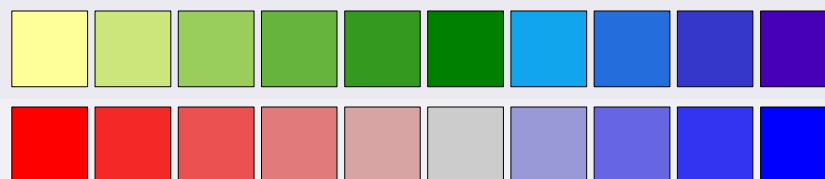
Cynthia A. Brewer, 2005

Krāsu izmantošana shēmās

Secīgi sakārtoti objekti

Secīgi sakārtoti ar lūzuma punktu

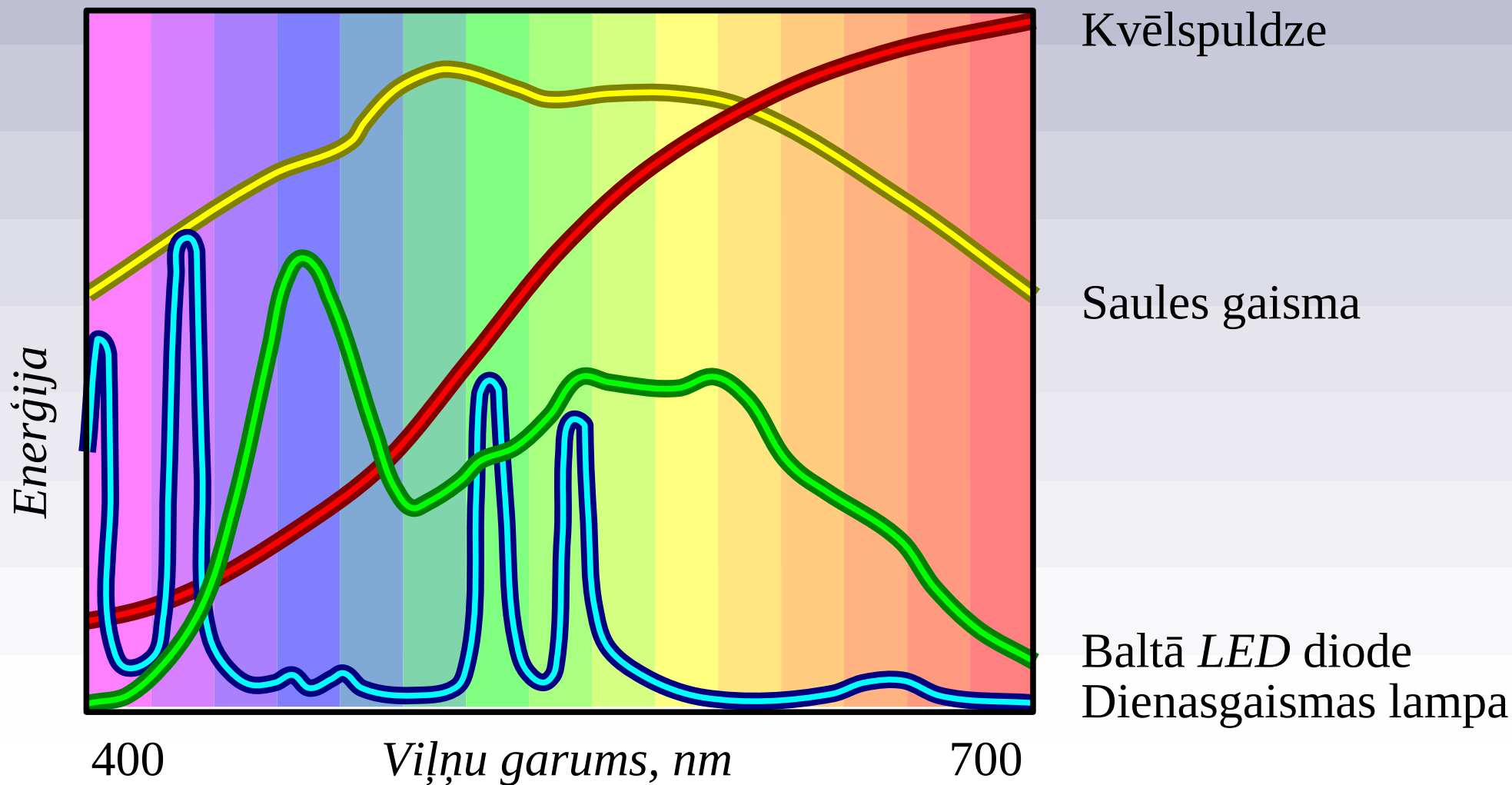
Sadalījums klasēs

Krāsu pārveide uz pelēkiem toņiem

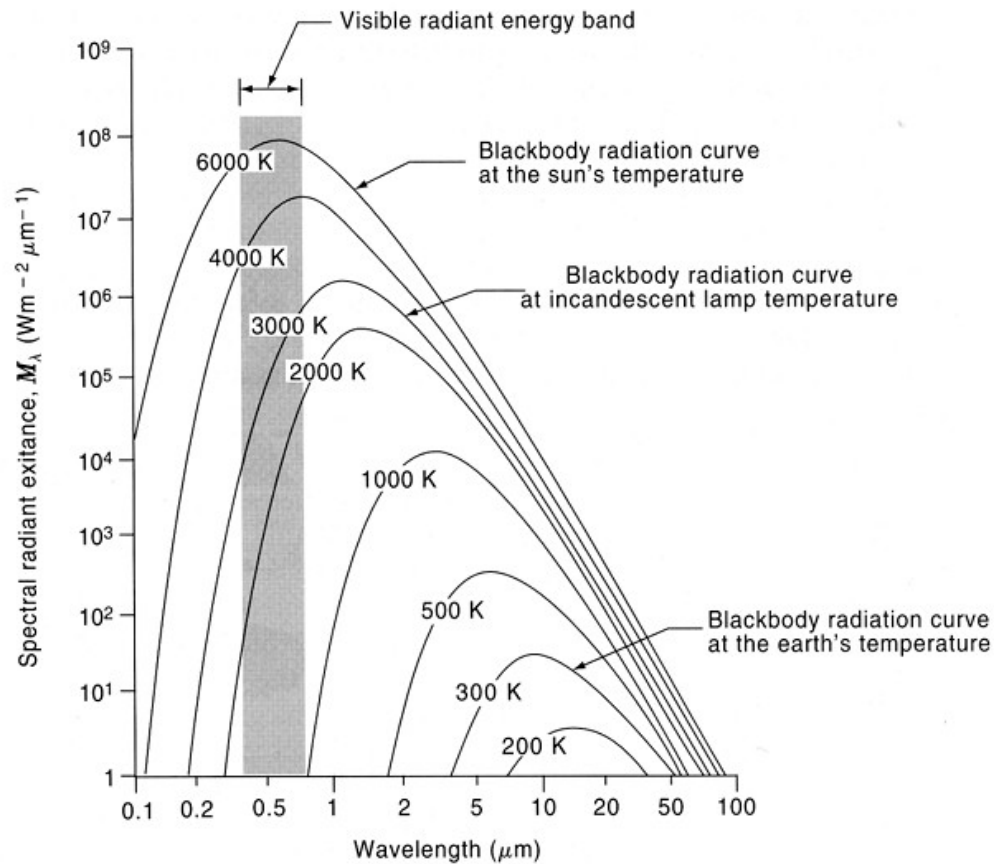
Apgaismojums

LED baltās gaismas

file:///home/karlo/Documents/lekcijas/=Atteli=/Par_atteeliem/Kraasas/apgaismojums/TALEXXengine_STARK_SLE_guide_EN.pdf
Zīmējums no 26. lappuses

Krāsu temperatūra

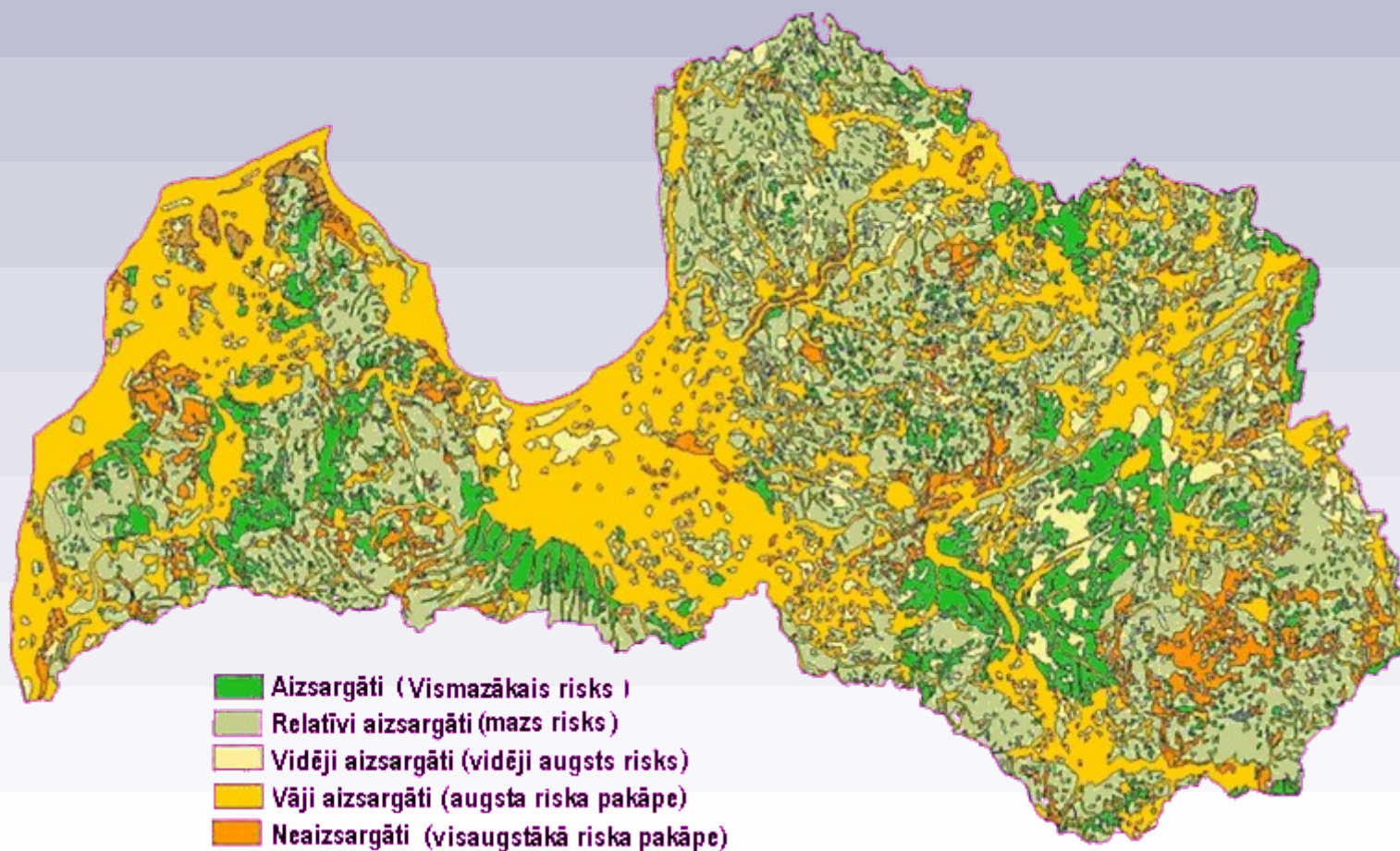
Thomas M. Lillesand, 2004. Remote sensing and image interpretation; 5th ed.

<http://commons.wikimedia.org/wiki/File:PlanckianLocus.png>

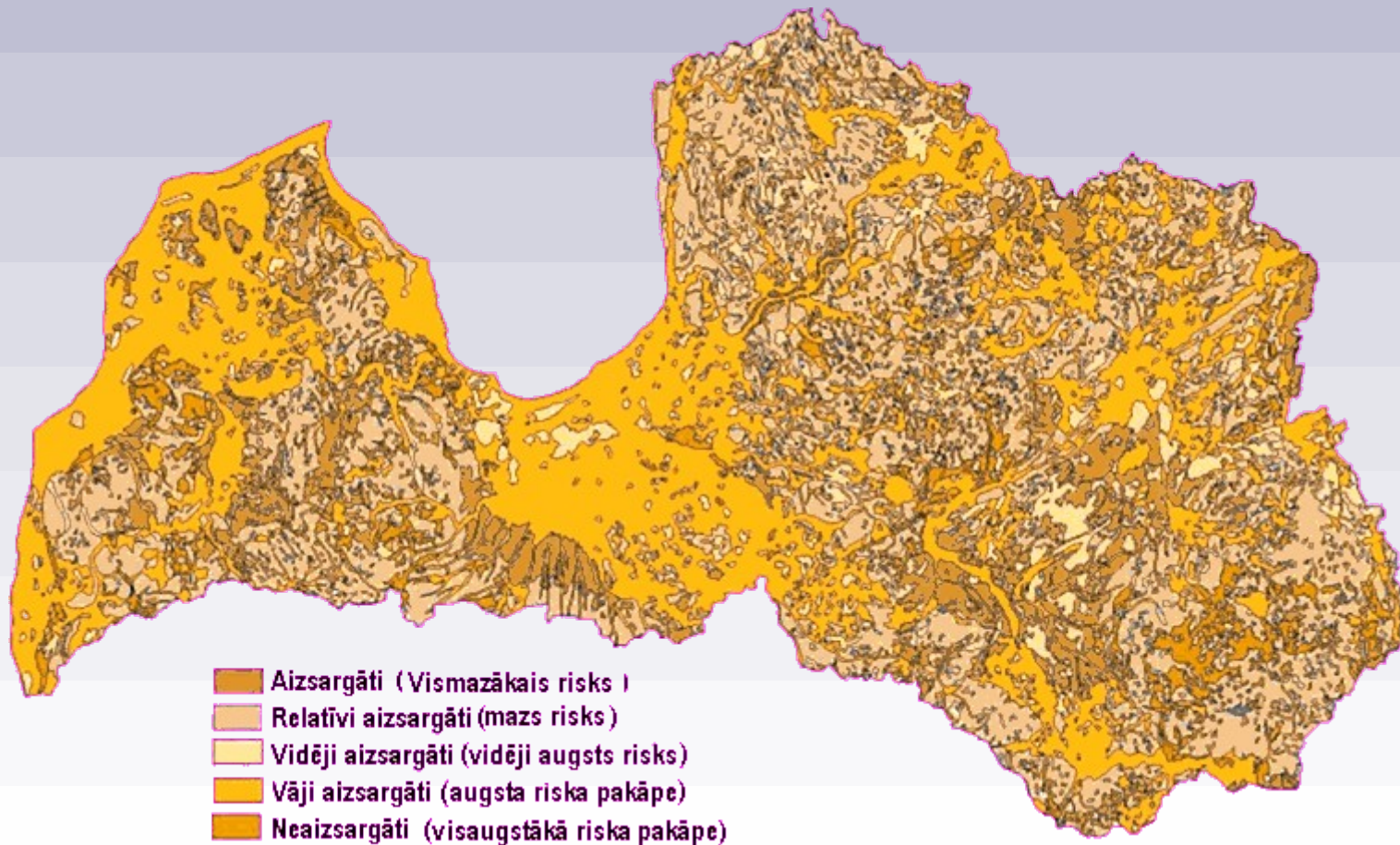
Krāsu pasaule

Ierobežota krāsu uztvere

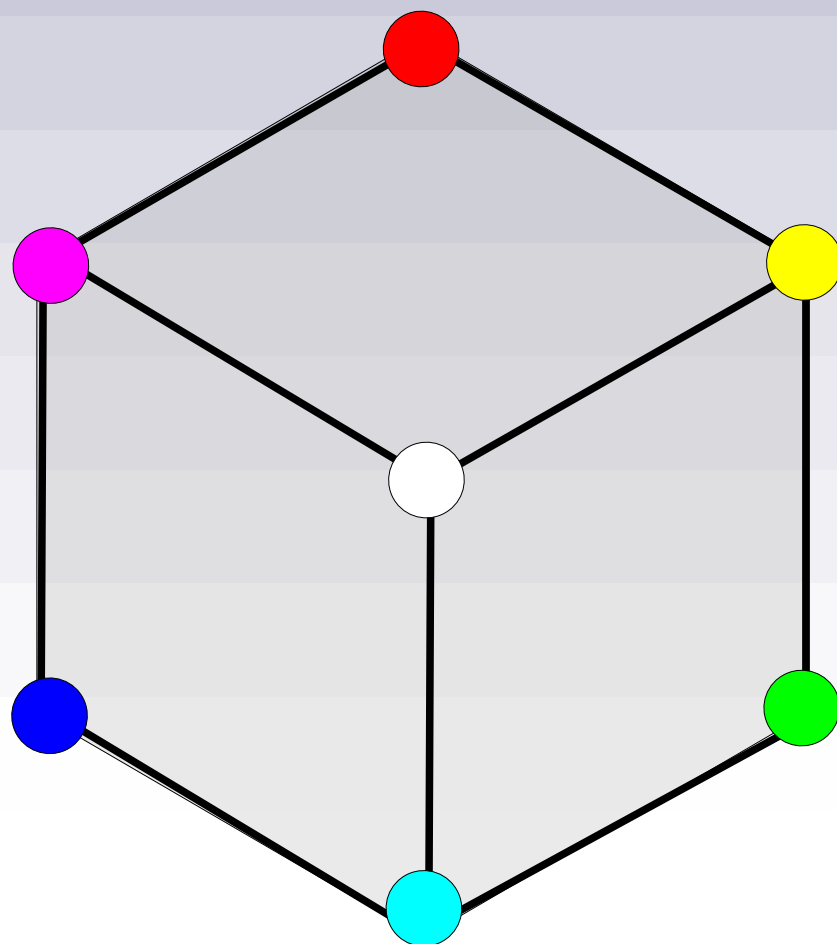
Ierobežota krāsu uztvere

Ierobežota krāsu uztvere

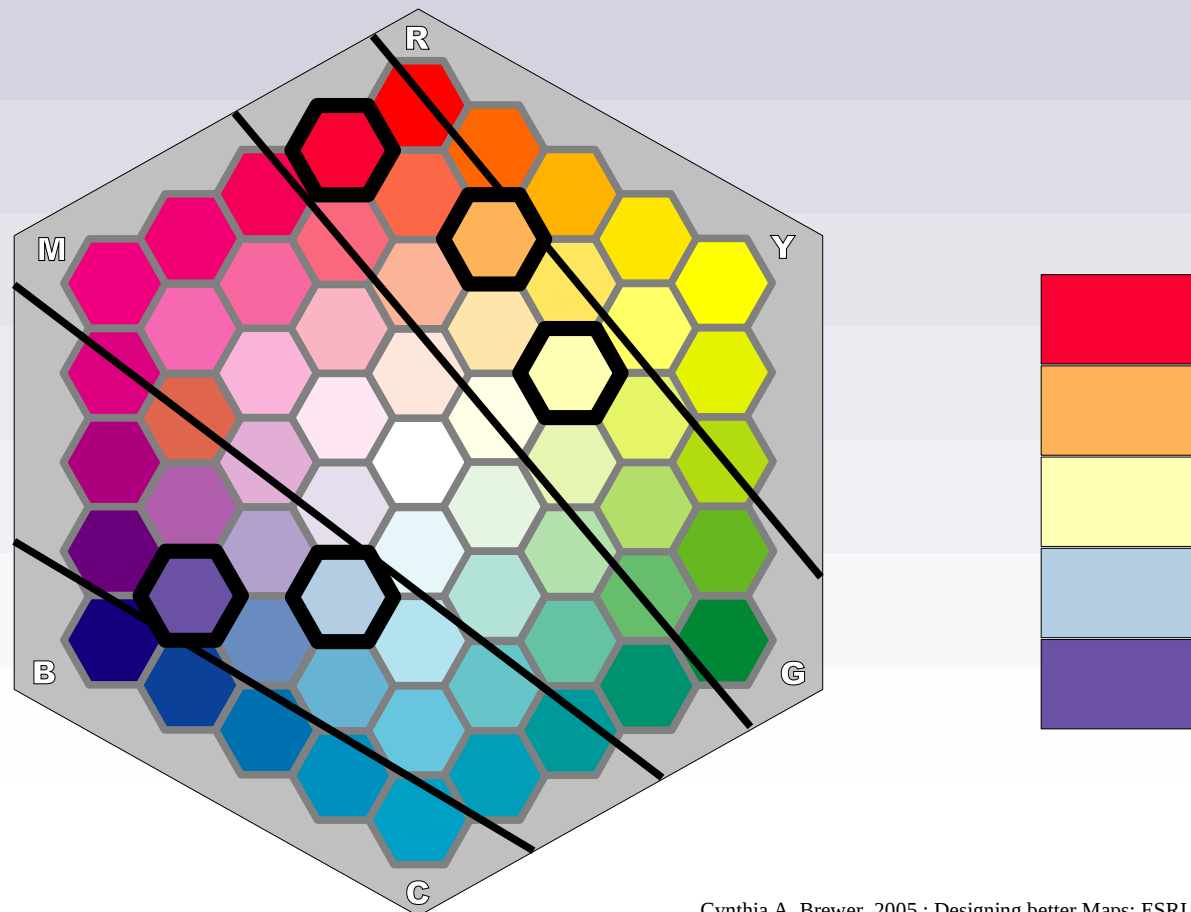

Ierobežota krāsu uztvere

Ierobežota krāsu uztvere

- Vienā joslā vai blakus joslās esošās, vienāda gaišumu krāsas, var gadīties, ka daži cilvēki nespēs atšķirt.

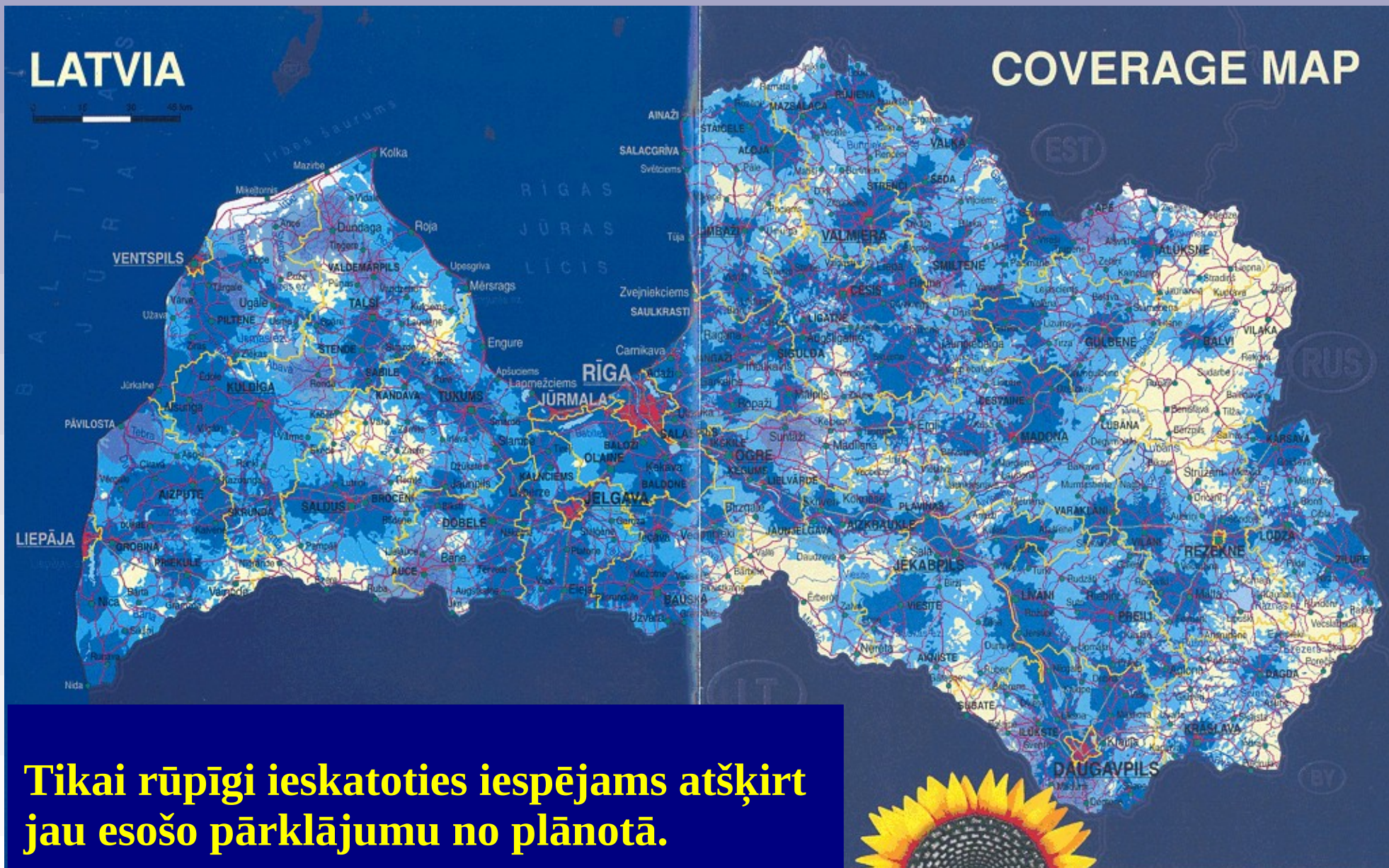
Cynthia A. Brewer, 2005.; Designing better Maps; ESRI Press; ISBN-13: 978-1-58948-089-6

Krāsu izmantošana shēmās

- <http://www.colorbrewer.org/>

The screenshot shows the ColorBrewer website interface. The main title is "ColorBrewer" with "5-class sequential2 Blues" selected. The interface is divided into three steps: Step 1 (number of classes, set to 5), Step 2 (legend type, set to sequential), and Step 3 (mini legends, showing various color schemes). A map of a region is displayed, colored according to the selected scheme. The interface includes navigation buttons like "back", "print", and "reset view", as well as options for "map zoom", "map borders", "city symbols", "road network", and "background color".

- Redzama cilvēkiem ar robežotu krāsu uztveri
- Piemērota melnbaltai kopēšanai
- Piemērota rādīšanai LCD projektoru
- Piemērota skatīšanai uz LCD ekrāna
- Piemērota skatīšanai CRT ekrāna
- Piemērota krāsainai izdrukai

Tikai rūpīgi ieskatoties iespējams atšķirt jau esošo pārklājumu no plānotā.

 cell-phones/
with car installations

planned till 30.06.2002.

 cell-phones/
with car installations

TELE2.

Riga in your pocket; june/july 2002

Krāsu pasaule

Vai redzam to, ko redzam?

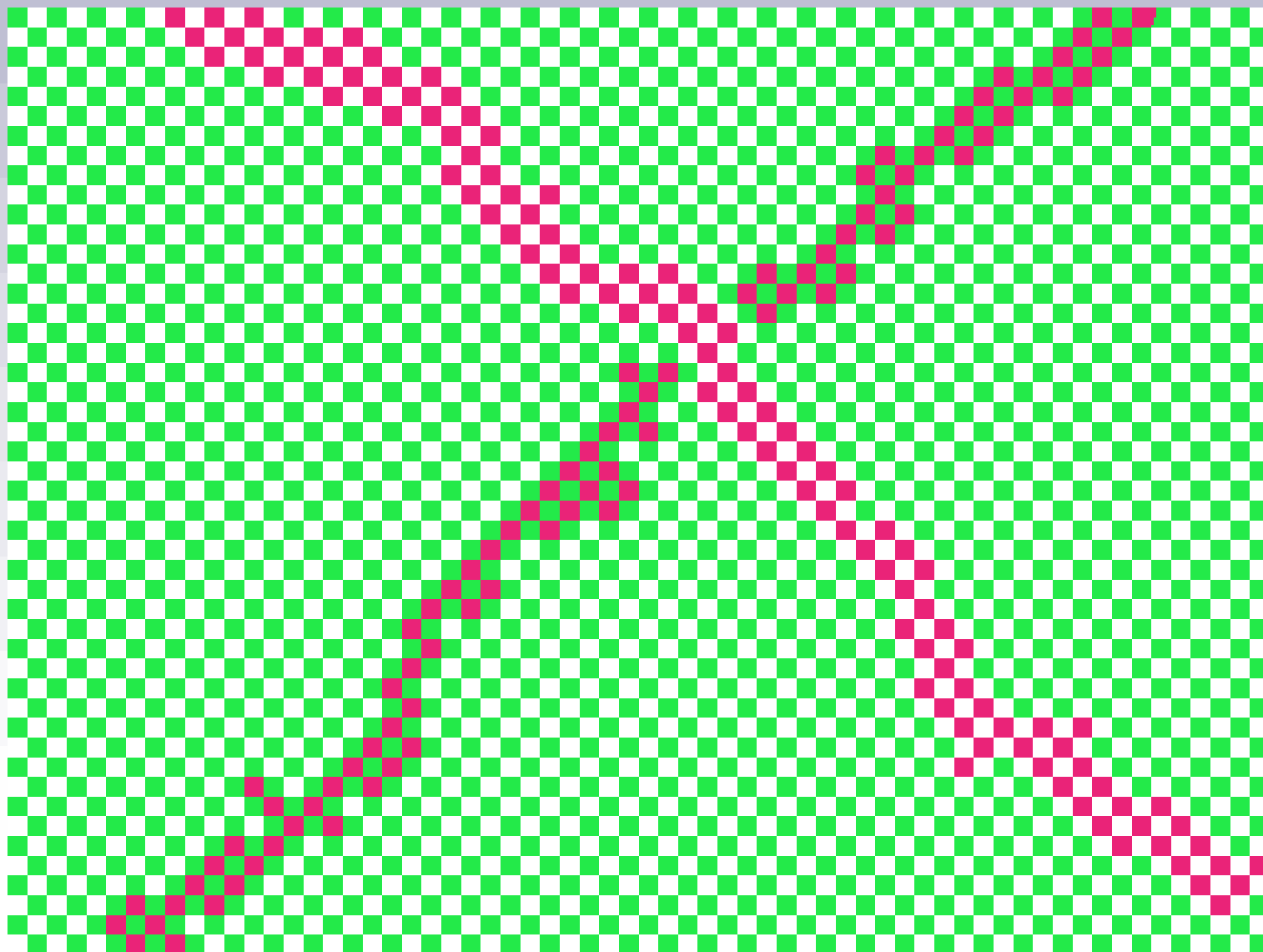
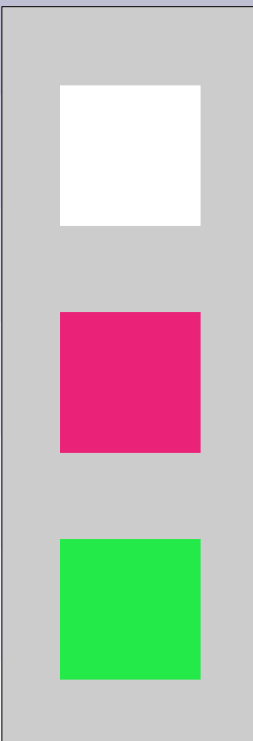

<http://kids.niehs.nih.gov/>

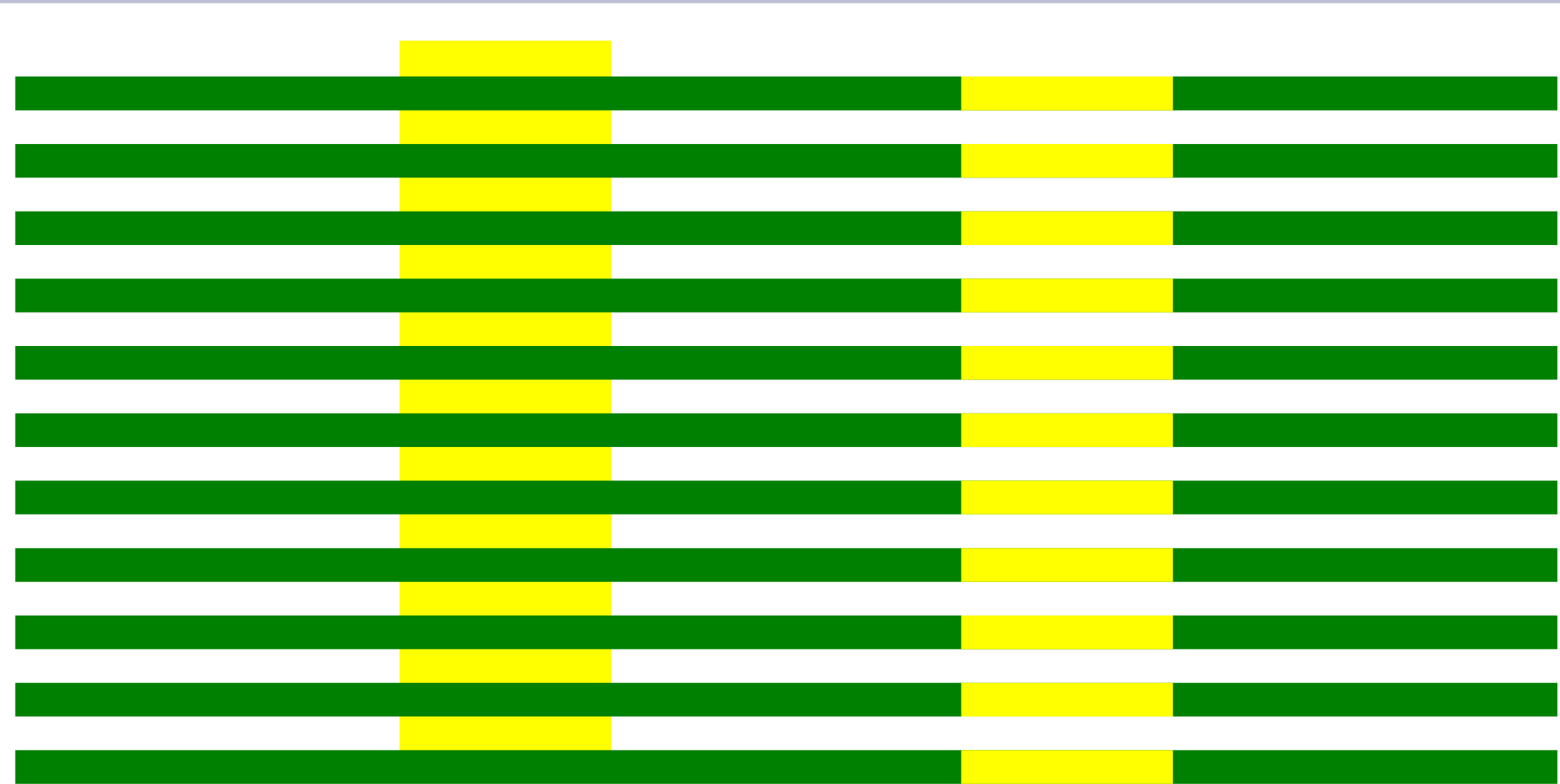
Vai balts ir balts?

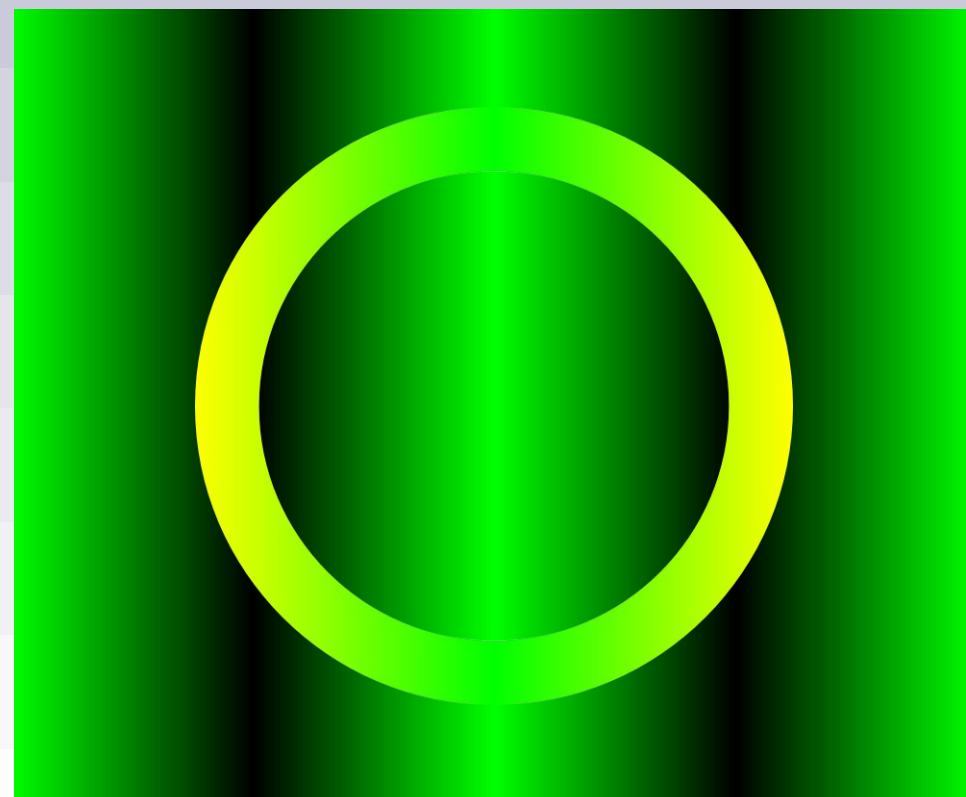
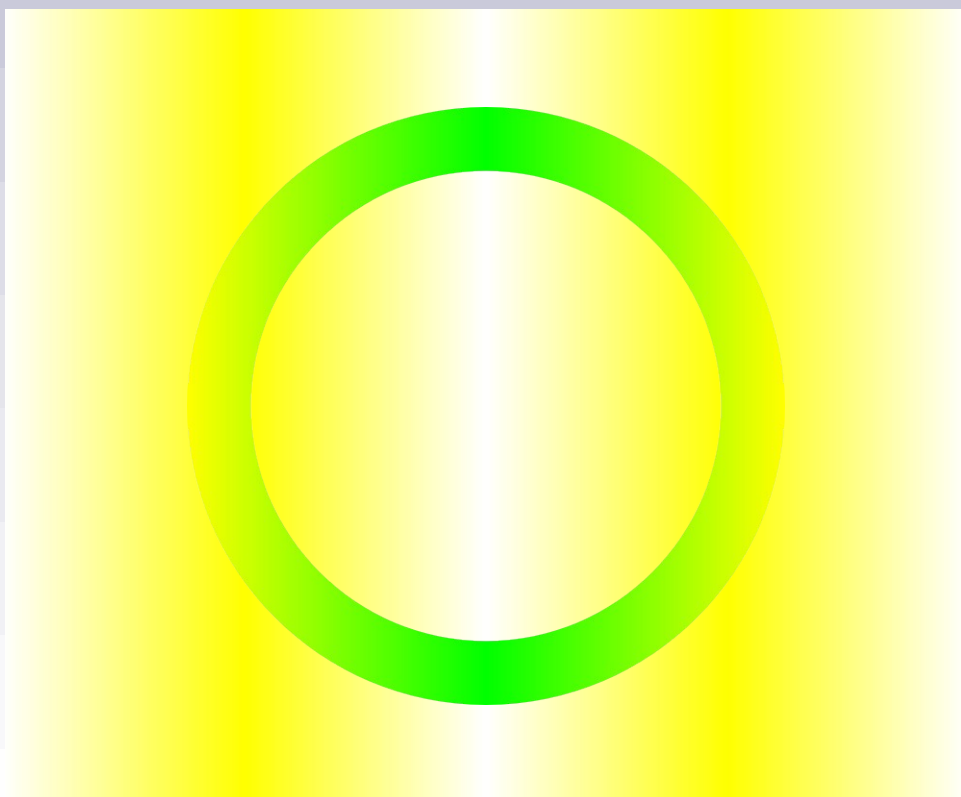
Krāsu maiņa

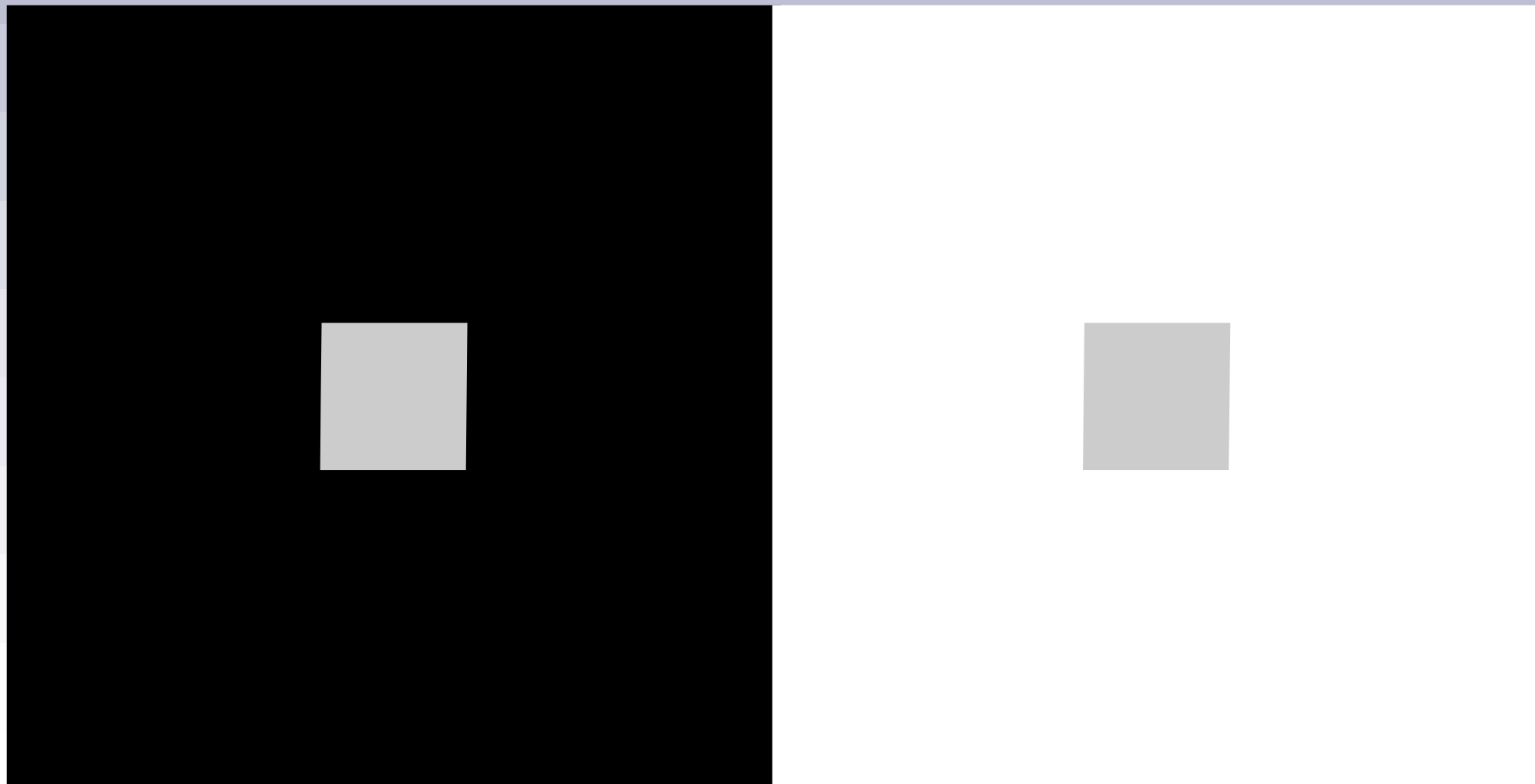
Krāsu maiņa

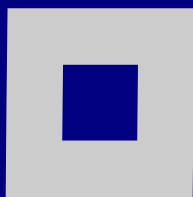
Krāsu maiņa

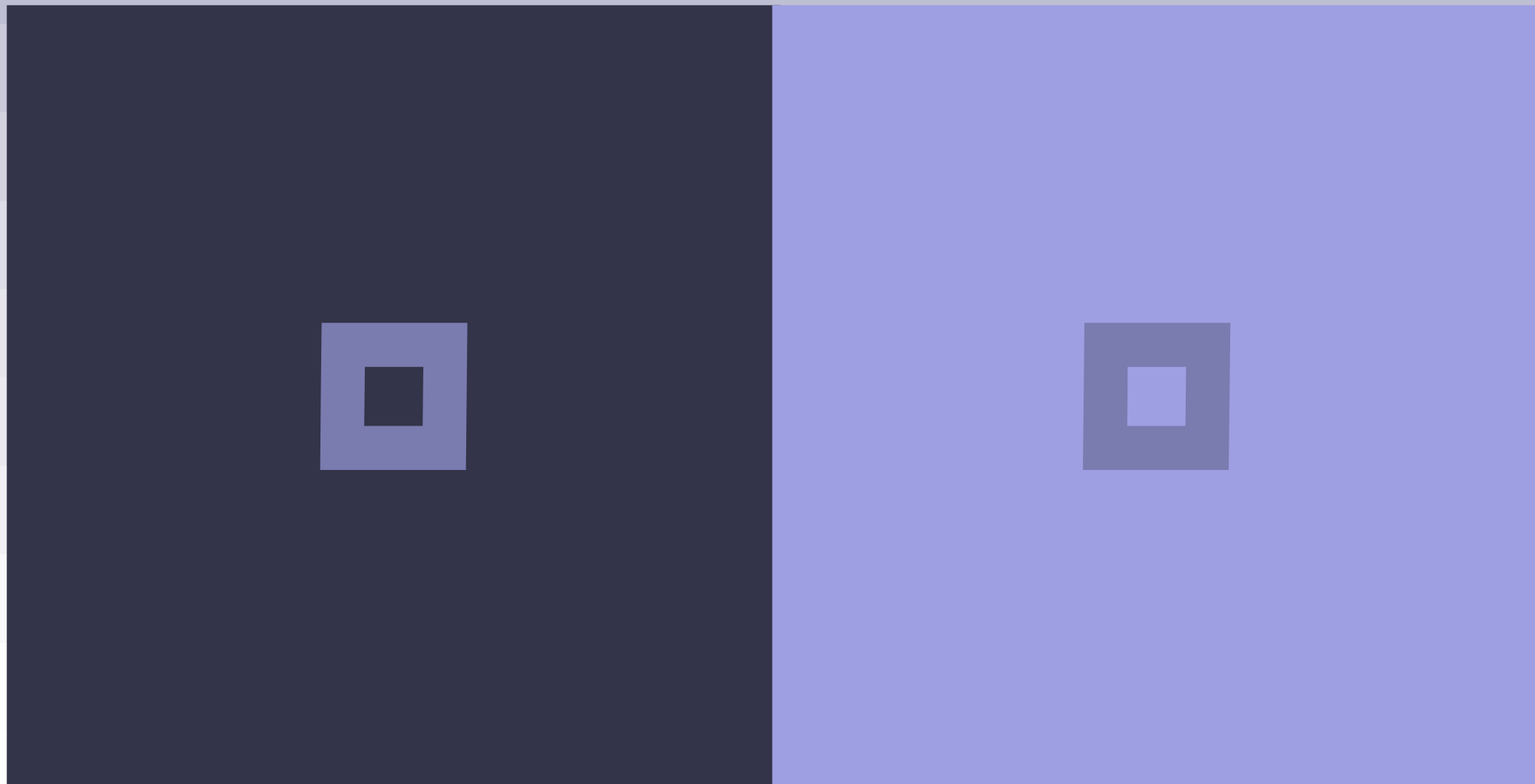
Gaišuma maiņa

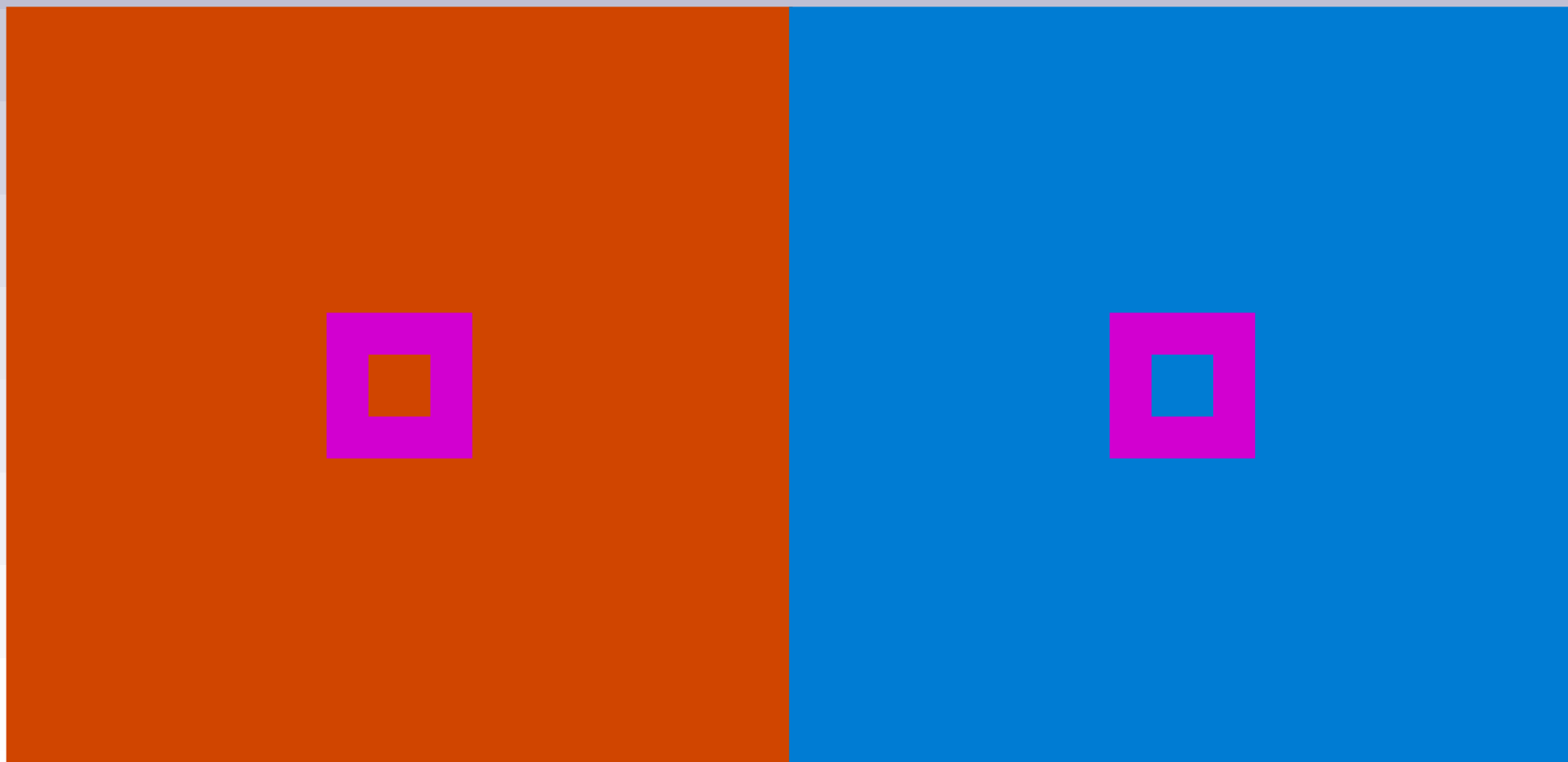
Krāsu maiņa

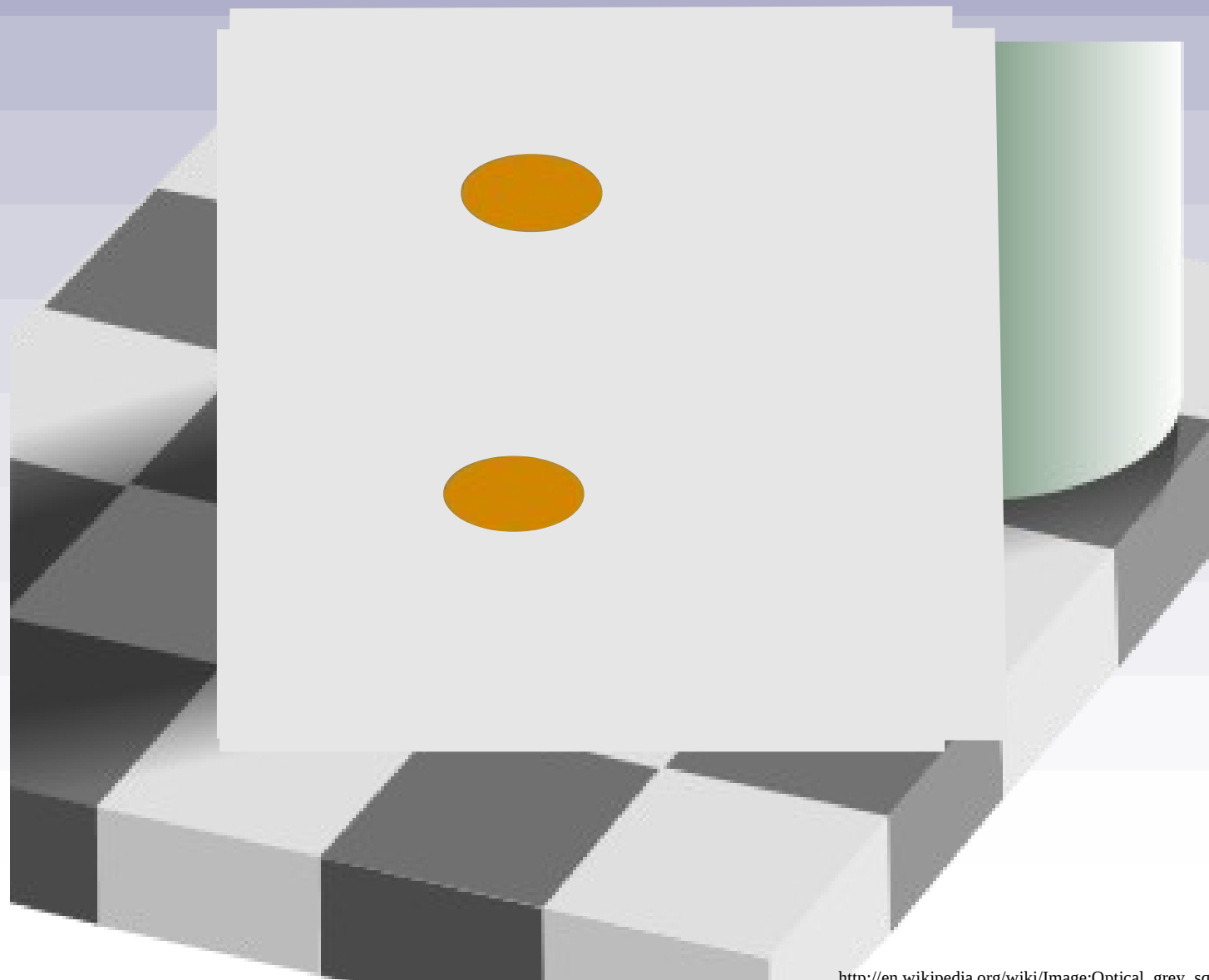
Krāsu maiņa

Krāsu maiņa

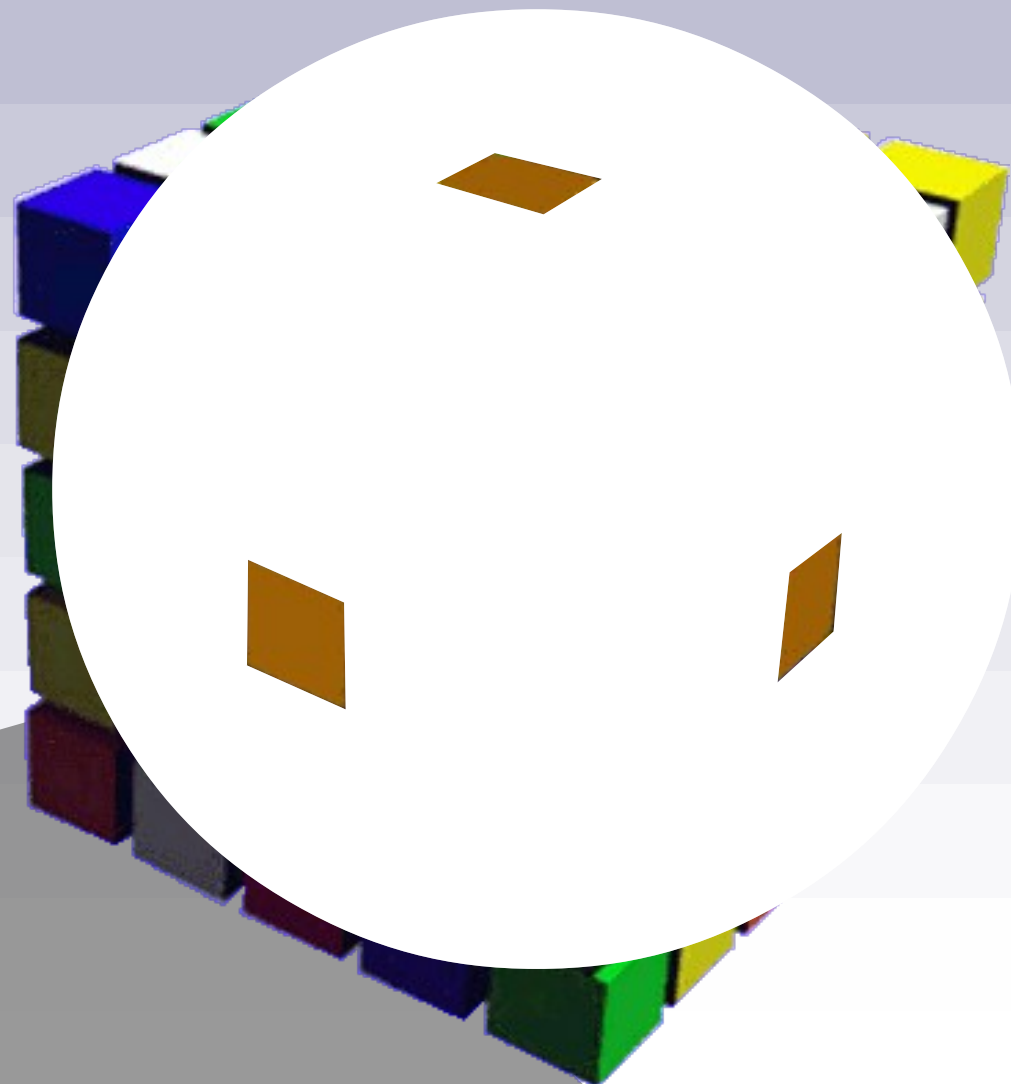

Krāsu maiņa

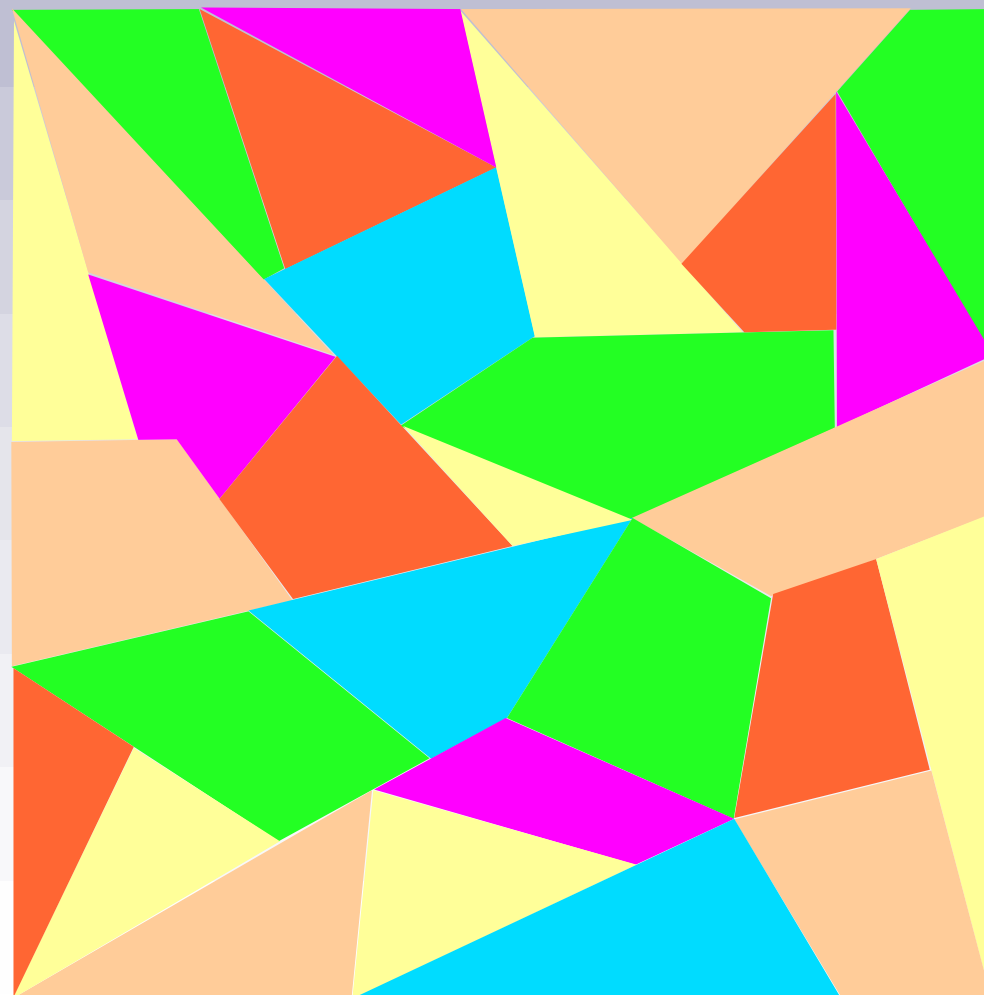
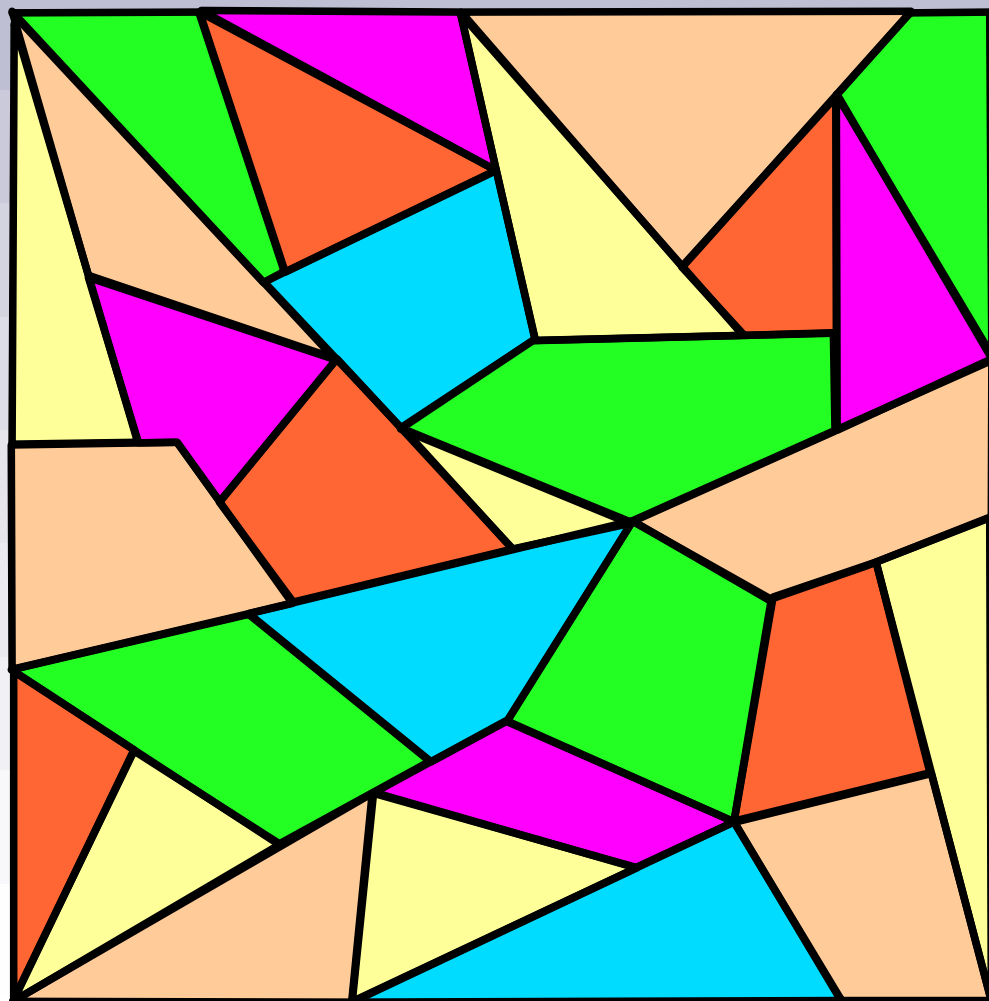

http://en.wikipedia.org/wiki/Image:Optical_grey_squares_orange_brown.svg

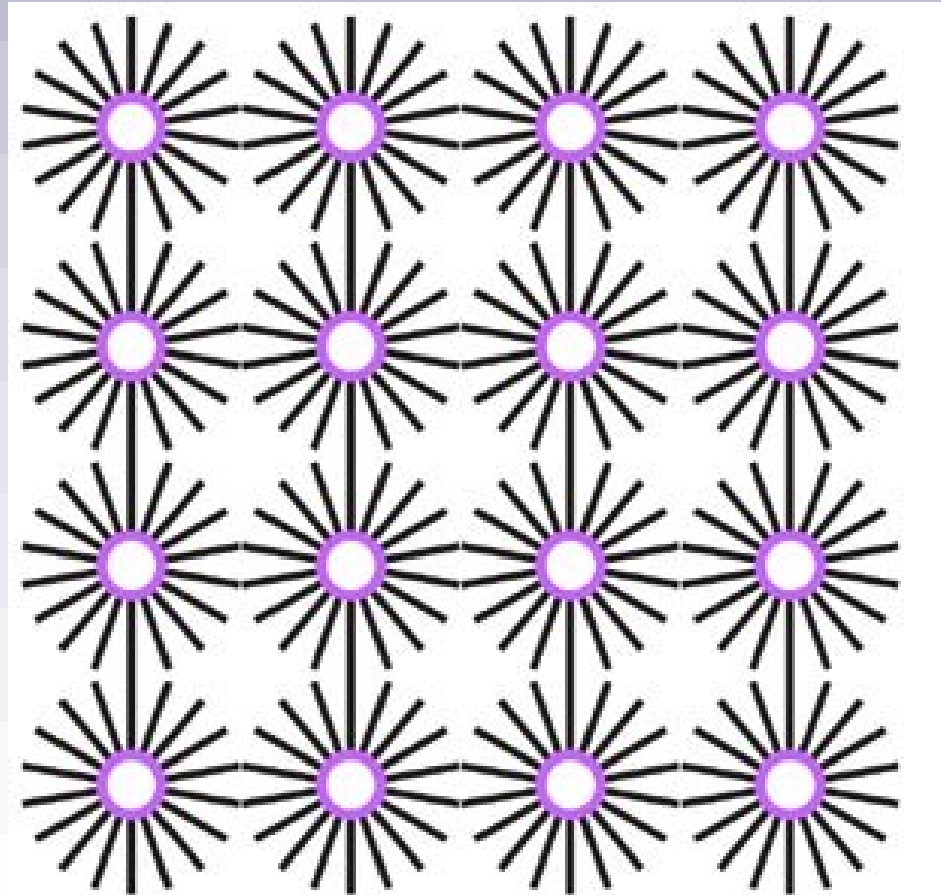
Krāsu maiņa

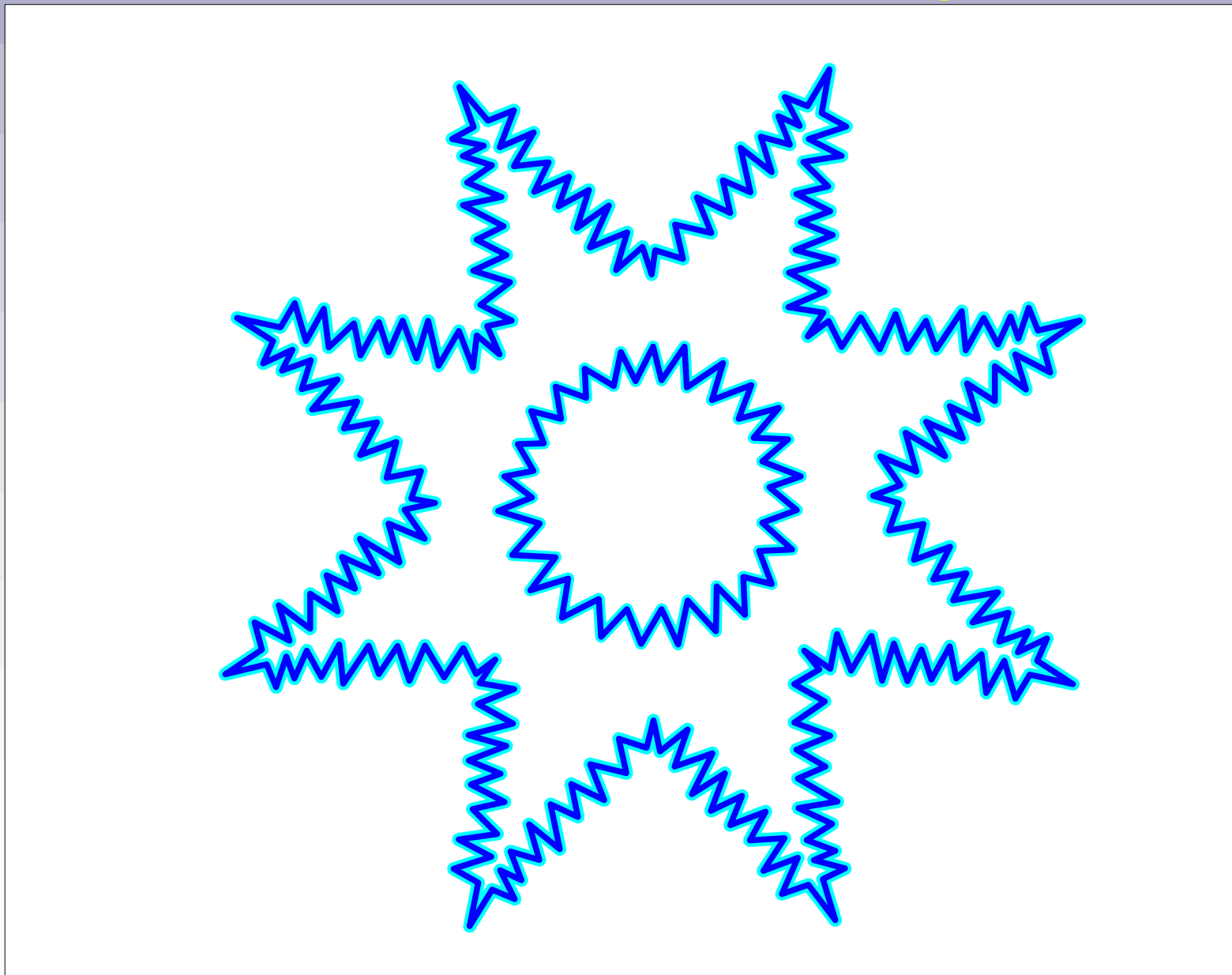
Rāmja ietekme uz saturu

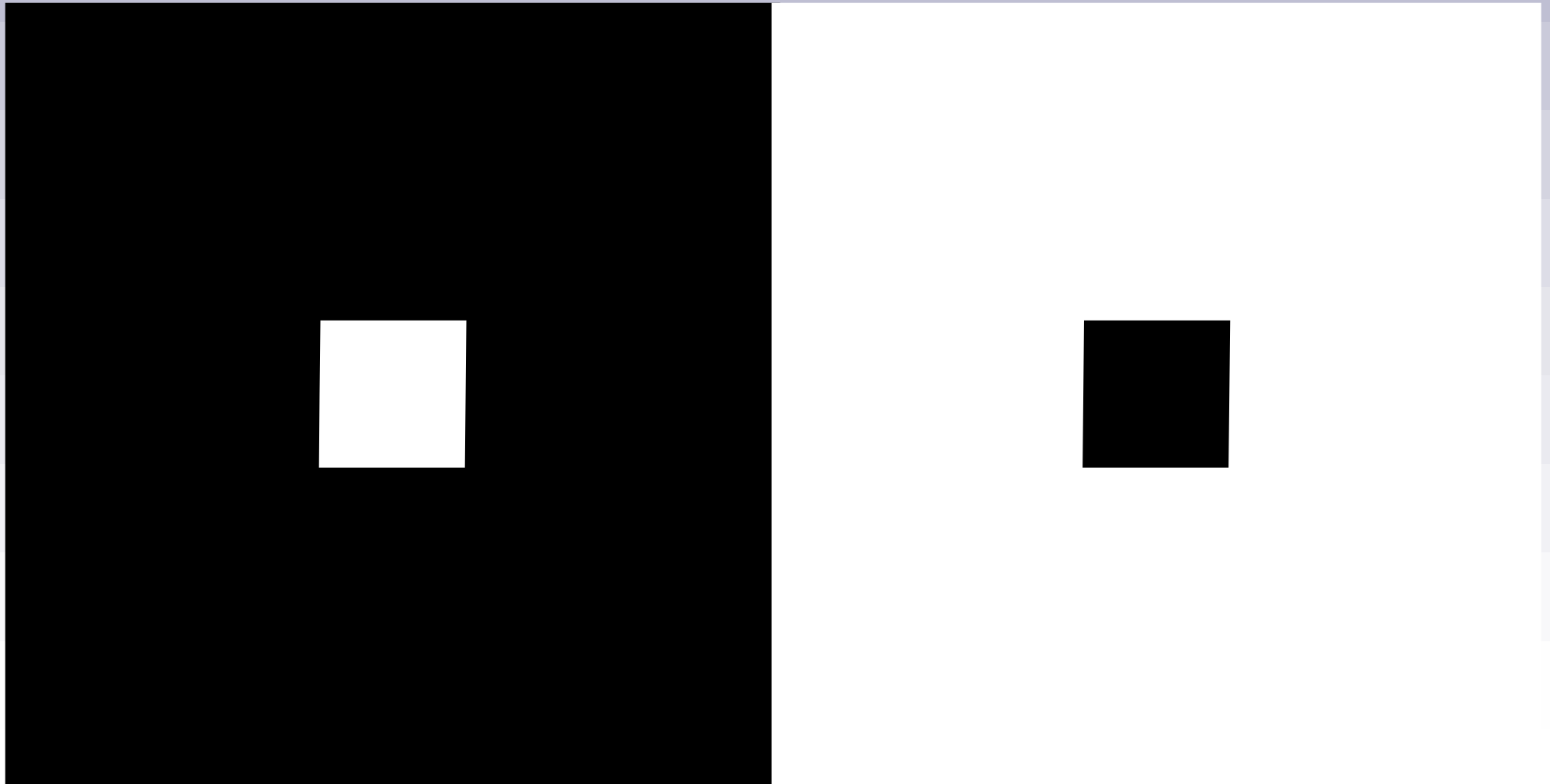
Kādā krāsā zvaigžņu centri?

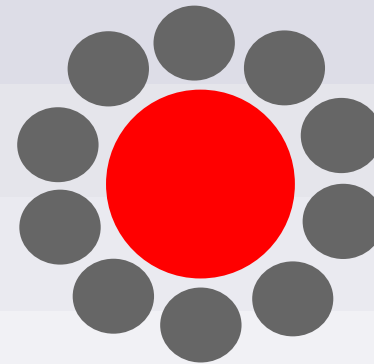
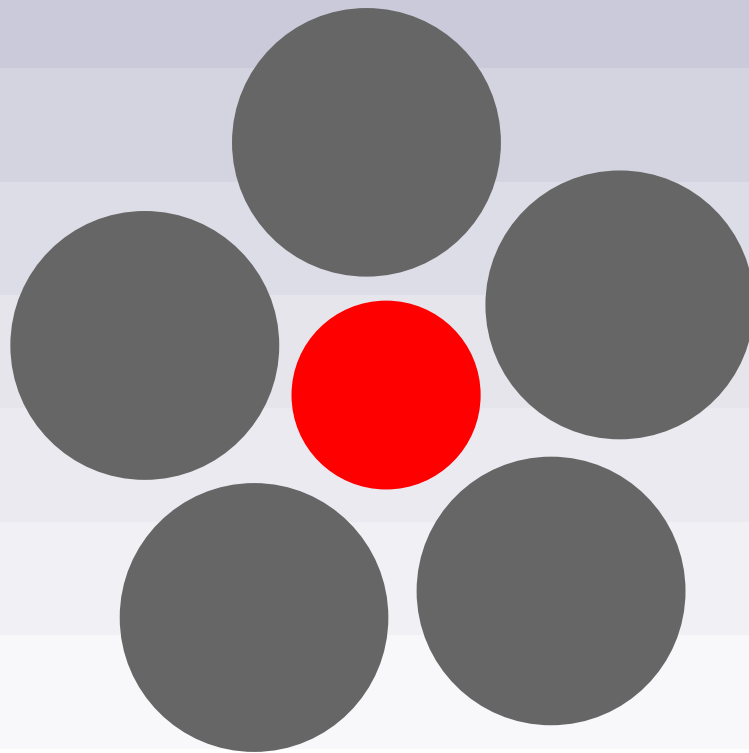
„Ūdenskrāsu” ilūzija

Pamatnes ietekme uz izmēru

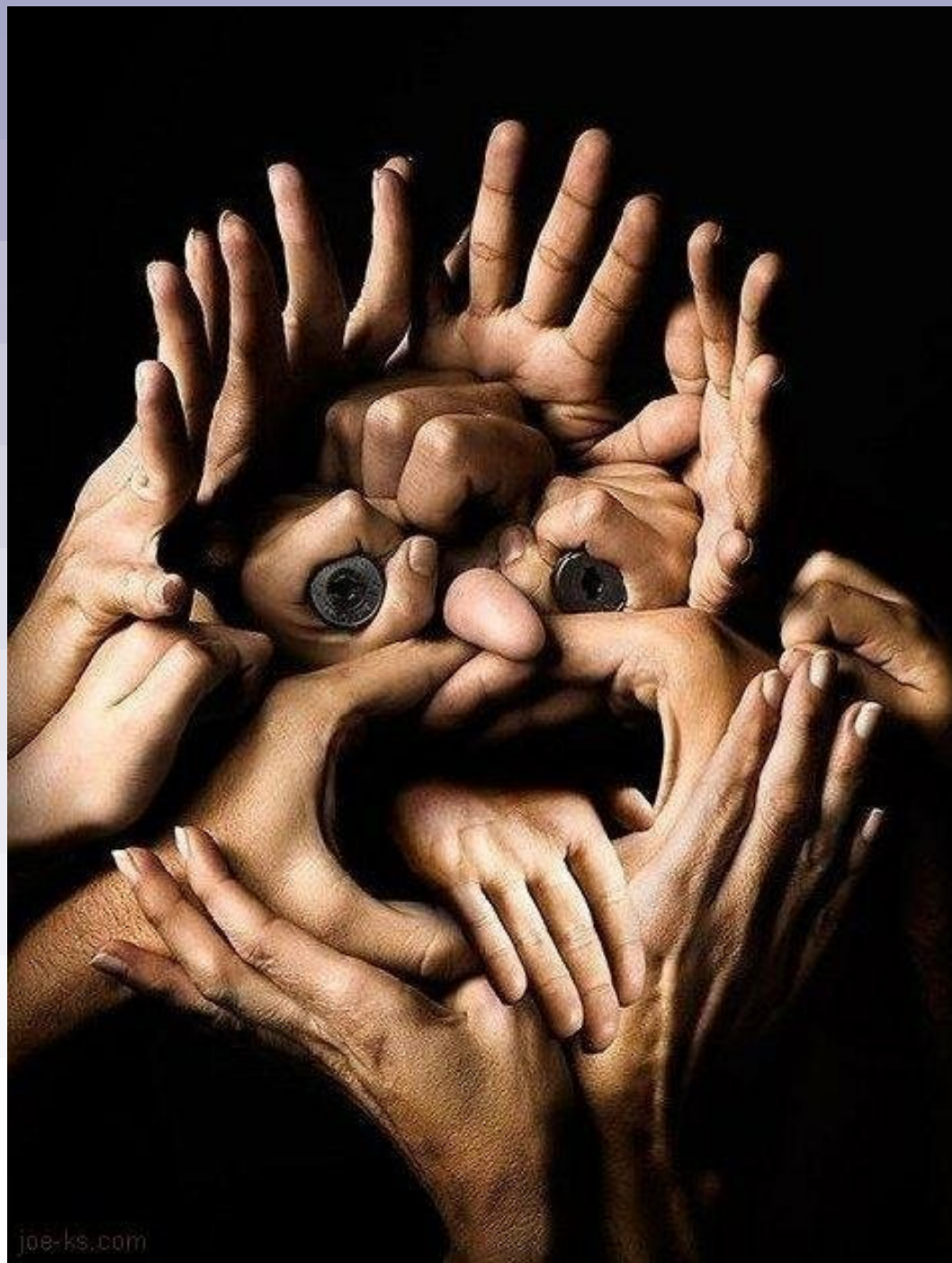

Apkārtnes objektu ietekme uz izmēru

Kad redzam neesošo

joe-ks.com

http://joe-ks.com/archives_oct2006/HandFace.htm

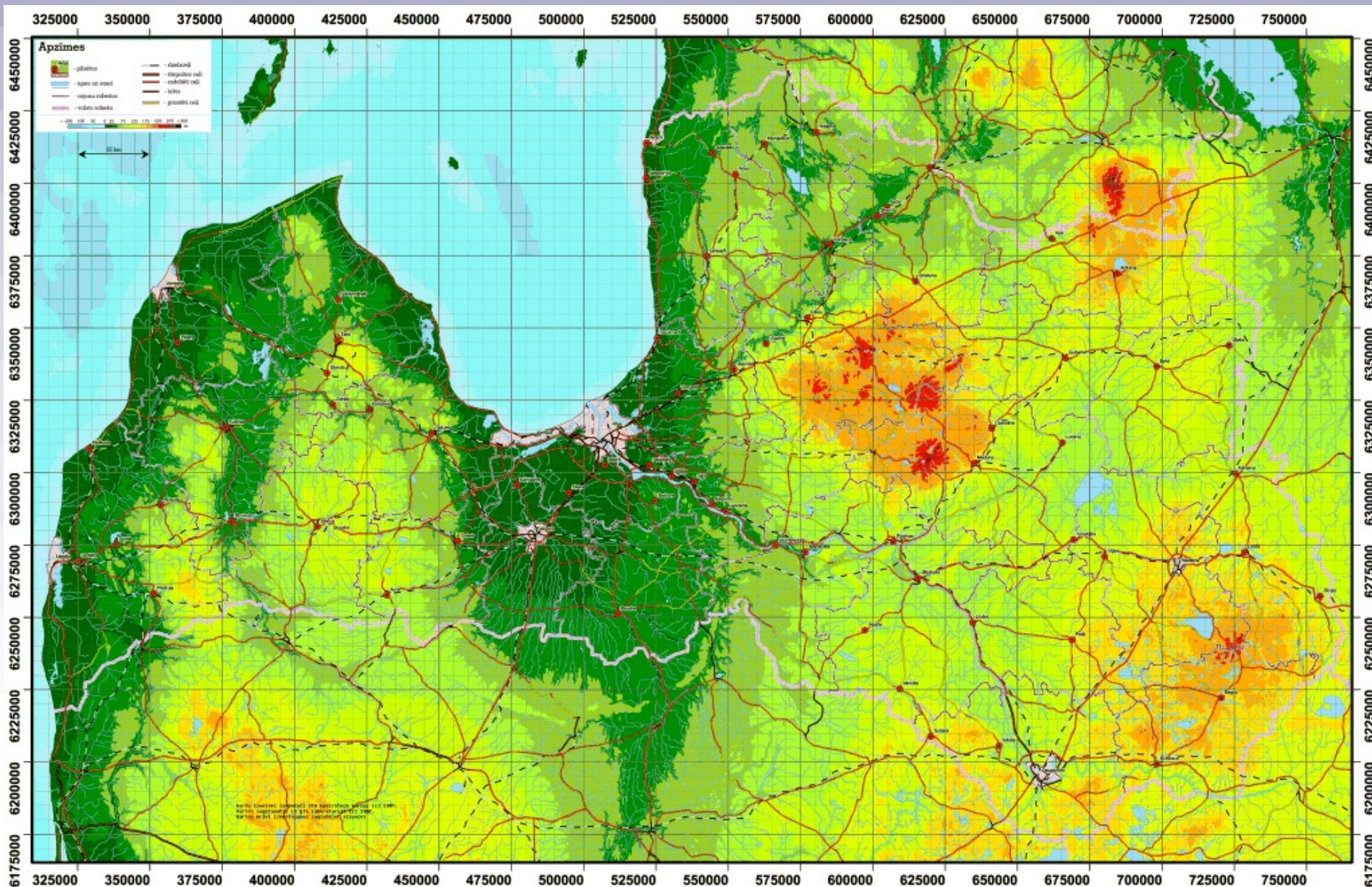
Krāsu pasaule

Ieteikumi

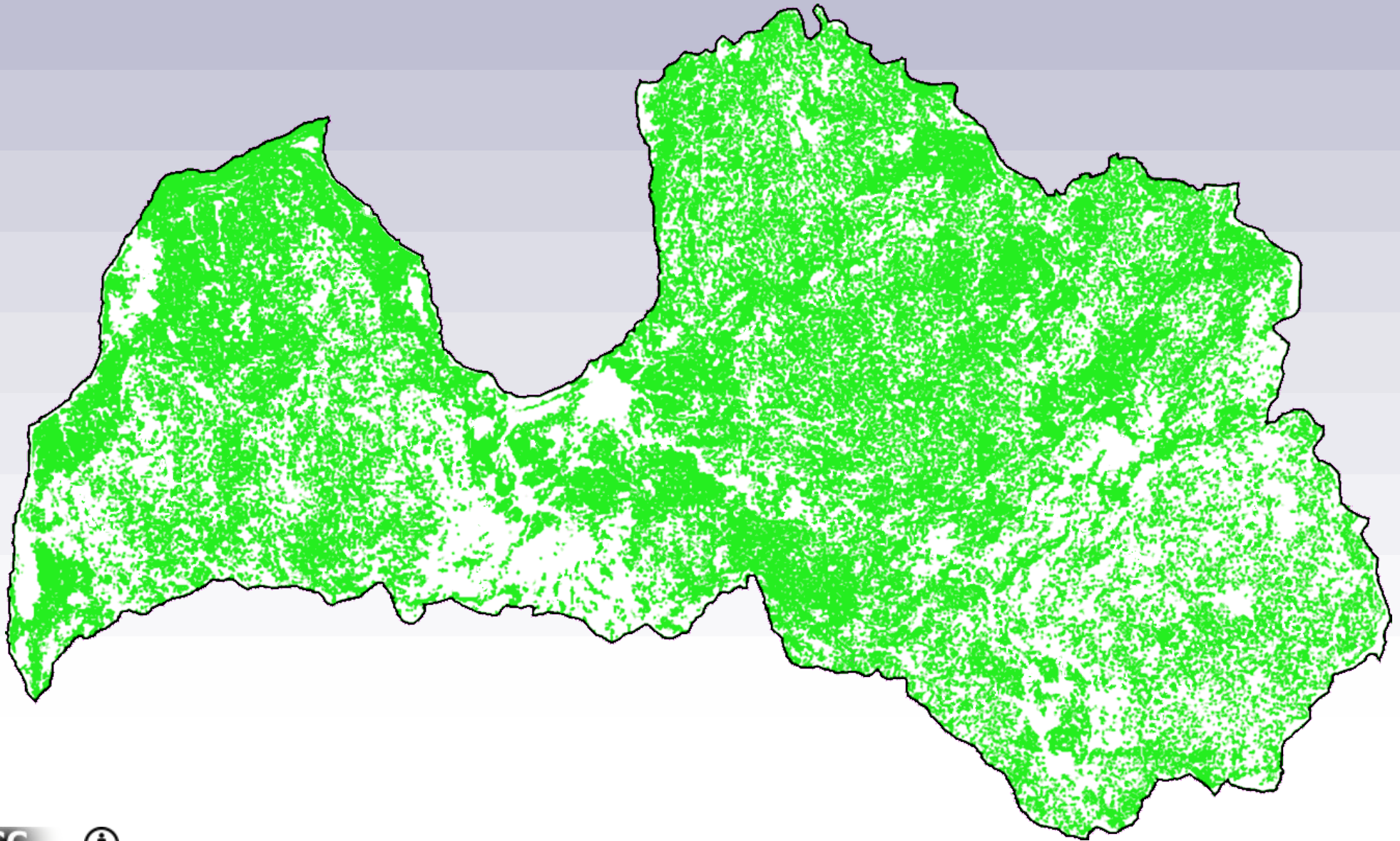
Veidojot kartes un shēmas, jāņem vērā:

- pieņemtie apzīmējumi;
- kur shēma tiks rādīta (krāsaina izdruka, melnbalta izdruka, brīvā dabā uz stenda, uz datora monitora, televīzijā utt.);
- kam shēma domāta (plašai auditorijai, bērniem, noteiktas grupas speciālistiem utt.);
- pastāvošie uzskati.

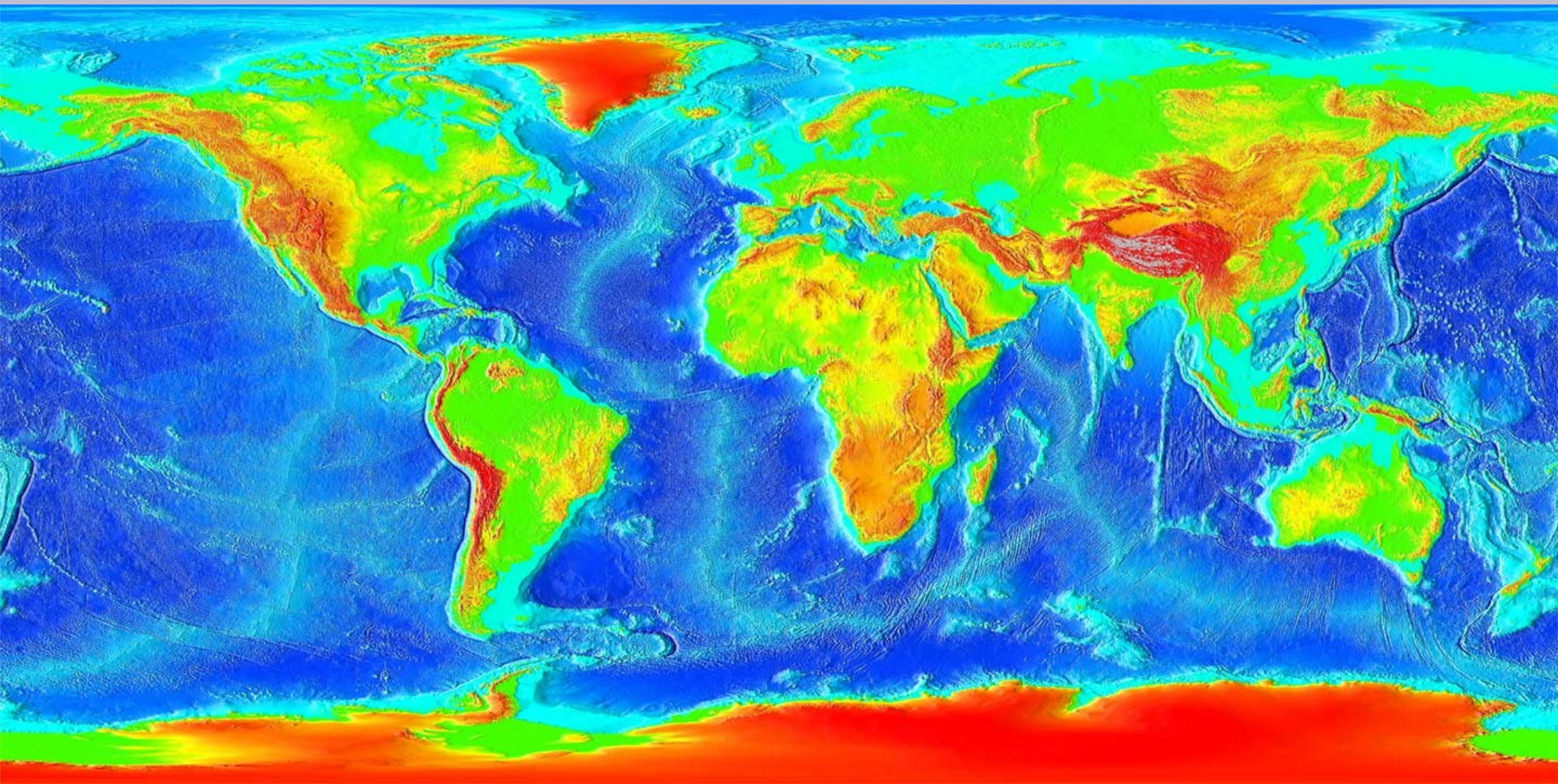
Augājs vai augstums?

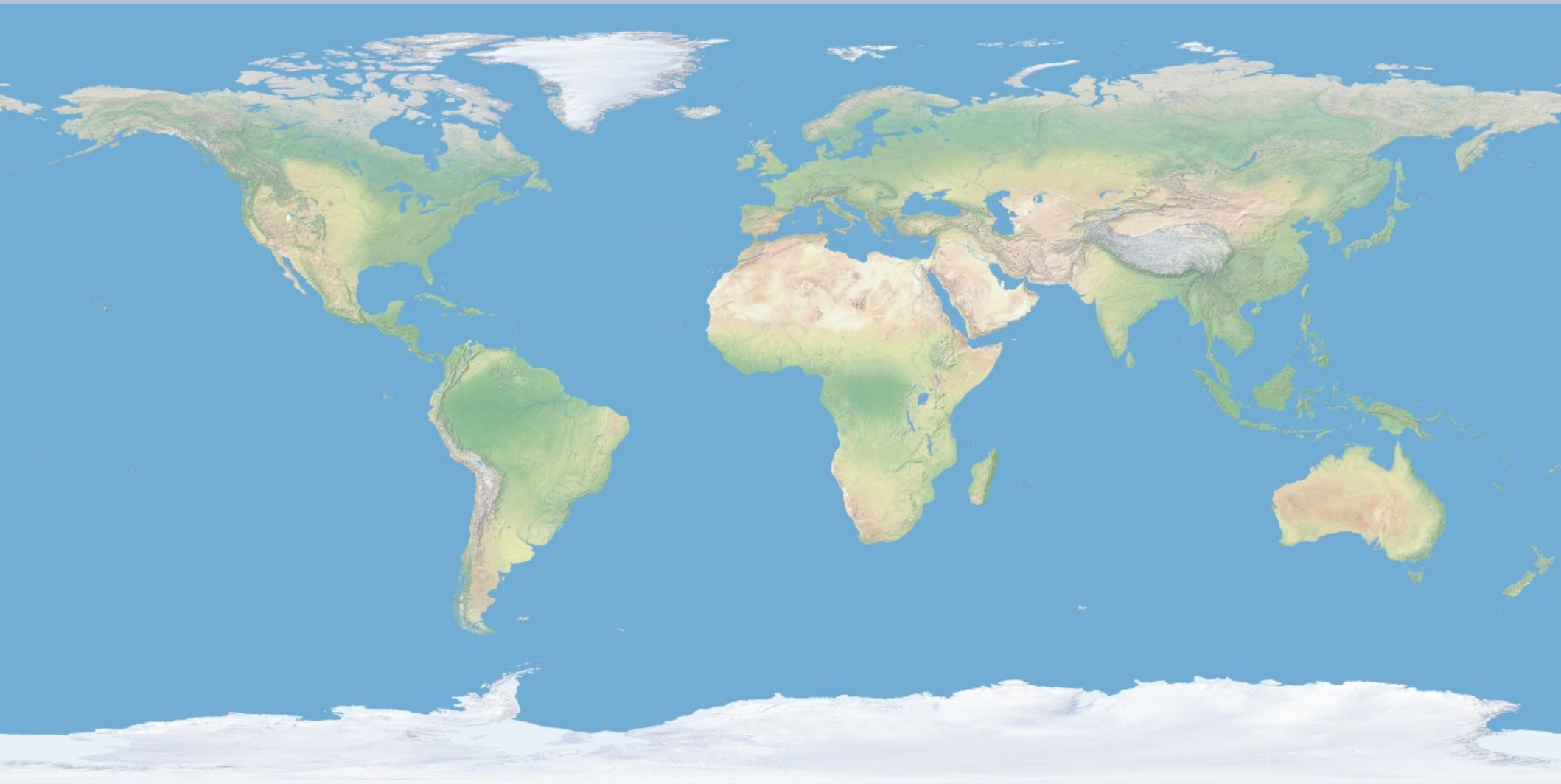
Augājs vai augstums?

Augājs vai augstums?

Augājs vai augstums?

Izmantotā literatūra

- *Māris Kundziņš*, 2004.; **Dabas formu estētika**; Madris; ISBN: 9984-31-756-0
- *Valdis Rēvalds*, 2001.; **Optika no senatnes līdz mūsu dienām**; Mācību grāmata; ISBN: 9984-18-175-8

Izmantotā literatūra

- *Cynthia A. Brewer*, 2005.; **Designing better Maps**; ESRI Press; ISBN-13: 978-1-58948-089-6

Paldies par uzmanību!